

LAUREA

Voimauttavat kuvat

- elokuvan ja valokuvan käyttö
päihdekuntoutuksessa

Ruohoniemi Marika

Saaristo Salla

2011 Tikkurila

LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULU

Tikkurila

Voimauttavat kuvat

- elokuvan ja valokuvan käyttö päihdekuntoutuksessa

Marika Ruohoniemi
Salla Saaristo
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2011

Marika Ruohoniemi ja Salla Saaristo

Voimauttavat kuvat, elokuvan ja valokuvan käyttö päihdekuntoutuksessa

Vuosi 2011 sivumäärä 66

Tämän toiminnallisen opinnäytetyöntarkoituksena on ollut elokuvan ja valokuvan voimauttava käyttö päihdekuntoutuksessa. Toteutimme opinnäytetyömme Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ylläpitämässä Tervalammen kartanon päihdekuntoutuskeskuksessa. Toiminta oli ryhmämuotoista, jossa osallistujia oli kuusi. Osallistujat ryhmässä olivat aikuisia päihdekuntoutujia ja valikoituminen ryhmään toteutettiin vapaaehtoisena ilmoittautumisena. Toimintakertoja oli kahdeksan ja ne toteutettiin neljän viikon aikana loka- marraskuussa 2010.

Toiminnan tavoitteina oli kuntoutujien voimaantumisen tukeminen päihdekuntoutuksessa, toimintamallin kehittäminen sekä oman ohjauksemme kehittyminen. Opinnäytetyössämme pyrimme voimaantumisen tukemiseen voimavaroja käsittelevällä työskentelyllä. Voimauttavina menetelminä käytimme terapeutista elokuvaa ja valokuvaa sekä ryhmämuotoista toimintaa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu voimaantumisen käsitteestä, ryhmäteoriasta, terapeuttisesta elokuvasta, terapeuttisesta valokuvasta sekä päihdekuntoutuksesta. Terapeutista elokuvaa toteutimme elokuvien katsomisessa ja elokuvan kautta nostettujen aiheiden käsittelyssä. Terapeutista valokuvaa toteutimme omakuva työskentelyssä. Ryhmämuotoisessa toiminnassa voimauttavana elementtinä toimi omin ajatusten peilaus mahdollisuus, erilaiset näkökulmat käsiteltäviin aiheisiin sekä keskustelu asioiden käsittelyssä.

Elokuvan ja valokuvan yhdistäminen ja niiden kautta voimavarojen käsittely toimi pääpiirteittäin, kuitenkin valokuvaukseen olisi pitänyt olla enemmän aikaa. Toiminta tuki voimaantumista herättämällä jo olemassa olevia voimavaroja sekä tuomalla uusia näkökulmia voimavara ajatteluun. Ohjauksemme kehittyi toiminnan aikana ja opimme paljon voimaantumisen merkityksestä päihdekuntoutuksessa.

Avainsanat: Voimaantuminen, päihdekuntoutus, elokuva, valokuva, ryhmä

Marika Ruohoniemi ja Salla Saaristo

Empowering pictures, using movies and photography in rehabilitation

Year	2011	Pages	66
------	------	-------	----

The purpose of this functional thesis was the empowering use of movies and photography in intoxicant rehabilitation. We carried out our thesis in The Tervalampi Manor Rehabilitation Centre, maintained by the City of Helsinki Social Services Department. The activity was group-type in which there were six participants. The participants were adults substance abusers and the selecting to the group was carried out as voluntary registration. The activity was executed in eight different days during four weeks in October and November 2010.

The objectives of the activity were to support the empowerment of participants in rehabilitation, to develop a form of activity and improve supervisors' directing skills. Our attempt in this thesis was to support empowerment with resource working. The empowerment methods used were therapeutic movies and photography and group activity.

The theoretical frame of reference contains the concept of empowerment, group theory, movie therapy, therapeutic photography and substance abusers' rehabilitation. We used movie therapy by watching movies and talking about important issues. Therapeutic photography was put on practice in the self- portrait method. The empowering elements of group activity were the opportunity to mirror one's own thoughts, different perspectives and discussion about awoken issues in the group.

The combination of movie and photography and resources worked well. Still we noticed that photographing needed more time. The activity supported empowerment by awaking already existing resources and brought new perspectives to resources thinking. Our supervisor skills developed during the activity and we learned a lot about the meaning of empowerment in rehabilitation.

Keywords: empowerment, rehabilitation, movie, photography, group

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TOIMINNAN TAUSTAT JA TARKOITUS	7
3 TAVOITTEET	10
4 TERVALAMMEN KARTANON PÄIHDEKUNTOUTUSKESKUS	11
5 PÄIHDEKUNTOUTUS.....	12
5.1 Yhteisökuntoutus	14
5.2 Päihderiippuvuuteen vaikuttavia tekijöitä.....	15
6 VOIMAANTUMINEN	16
6.1 Voimaantumisteoria.....	18
6.2 Ryhmä voimaannuttavana tekijänä	19
7 TERAPEUTTINEN ELOKUVA VOIMAANNUTTAVANA TEKIJÄNÄ	21
8 VALOKUVAUS VOIMAANNUTTAVANA TEKIJÄNÄ	24
9 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	26
9.1 Toiminnan prosessikuvaus	27
9.2 Toimintakerrat.....	29
10 ARVIOINTI JA ANALYYSI	43
10.1 Kyselylomakkeet	45
10.2 Vapaamuotoinen palautepaperi	45
10.3 Loppuarviointi	46
10.4 Tulosten analyysi.....	48
11 JOHTOPÄÄTÖKSET	49
12 EETTISIÄ NÄKÖKULMIA.....	51
13 POHDINTA.....	52
LÄHTEET	56
LIITTEET	59
Liite 1 Kolmivaiheinen kyselylomake	59
Liite 2 Havainnointilomake ohjaajille	60
Liite 3 Ohjaajien oma- ja vertaisarviointilomake	61
Liite 4 Mainos toiminnasta.....	62
Liite 5 Suostumuslomake.....	63
Liite 6 Tutkimuslupa.....	64
Liite 7 Elokuva selostukset	65

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käytimme terapeutista elokuvaa ja valokuvaa voimauttavana menetelmänä päihdekuntoutuksessa. Elokuvaa käytimme yleisesti voimavarojen käsittelemisessä ja valokuvaa henkilökohtaisemmassa voimavaratyöskentelyssä. Opinnäytetyömme koostuu toiminnallisesta ryhmästä, joka toteutettiin Tervalammen kartanon päihdekuntoutuskeskuksessa loka- marraskuussa 2010. Toimintakertoja oli yhteensä kahdeksan ja niiden kesto oli 2 - 3 tuntia. Toimintakerrat koostuivat pääasiassa elokuvien katselusta ja niiden käsittelystä sekä omakuvatyöskentelystä valokuvauksen keinoin. Toiminnan tarkoituksena oli voimavarojen tunnistaminen elokuvien kautta yleisellä ja henkilökohtaisella tasolla. Omakuvatyöskentely painottui henkilökohtaisten voimavarojen näkyväksi tekemiseen.

Tervalammen kartano on Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ylläpitämä päihdekuntoutuskeskus, jossa käytettävistä menetelmistä kaikkea toimintaa ohjaavana menetelmänä käytetään yhteisökuntoutusta. Ajatus yhteisökuntoutuksen takana on että vain käsittelemällä asioita yhdessä voidaan arvioida jäsenten toimintamalleja, jotka ovat johtaneet päihteiden käyttöön tai päihteettömään elämäntapaan. Käyttäytymismallien muutos on avain päihteettömään elämään. Toiminnallisia menetelmiä käytetään osana kuntoutusta. (Tervalammen kartanon Internet- sivut) Opinnäytetyömme toiminnallinen osio tapahtui ryhmässä ja hyödynsimme siinä ryhmän tukea. Toiminnan tarkoituksena oli myös tukea mielekästä päihteetöntä tekemistä. Kuntoutuksessa hyödynnetään asiakkaan voimavaroja, hallintakeinoja, kiinnostuksia ja oppimistapoja, sen sijaan, että keskityttäisiin vain ongelmiin ja häiriöihin sekä puuttuviin taitoihin (Havio, Inkinen & Partanen 2008, 137).

Tavoitteet opinnäytetyössämme olivat kuntoutujien voimaantumisen tukeminen päihdekuntoutuksessa, toimintamallin kehittäminen sekä oman ohjaamisemme kehittyminen. Elokvista voi etsiä ratkaisuja ja käsittelytapoja kunkin elämäntilanteeseen (Saarinen 2006, 14-15). Elokuva taiteena muistuttaa eniten omaa elämääme ja elokuvia katsellaan katsojan oman tunnemaailman sekä elämänhistorian kautta (Mäkipää 1996, 5-6). Henkilökohtaista valokuvaan liittyvää kuvatyöskentelyä kutsutaan terapeutiksi valokuvaukseksi, joka voi olla esimerkiksi itsetutkiskeluun pyrkivää valokuvausta (Halkola 2009, 16-17).

Teoriaviitekehys koostuu päihdekuntoutuksesta, ryhmäteoriasta, terapeutisesta elokuvasta ja valokuvasta sekä voimaantumisesta. Käsittelemme näitä teorioita opinnäytetyön alkuosassa. Tämän jälkeen esittelemme toiminnan, arvioinnin sekä lopuksi johtopäätökset ja oman pohdintamme. Pohdimme myös toiminnan eettisiä näkökulmia omassa luvussaan, sillä eettisyys on tärkeä osa sosiaalialalla toimiessa.

2 TOIMINNAN TAUSTAT JA TARKOITUS

Päihteet ja niiden merkitys ovat aina sidoksissa yhteiskuntaan ja kulttuuriin, niitä ei voi tarkastella erillään. Suomalaisessa kulttuurissa alkoholin käyttö mielletään hyväksyttäväksi rentoutumis- ja vapaa-ajanvietto tavaksi. Alkoholin käyttäjäryhmät ovat laajentuneet ja käyttö arkipäiväistänyt. (Havio ym. 2008, 93-94.) Kansainvälisen tutkimuksen mukaan lisäämällä päihdeongelmallisille suunnattuja apu- ja tukipalveluita, alkoholiehtoinen sairastavuus vähenee myös väestötasolla (Kaukonen 2010). Päihteiden käyttö on riskikäyttäytymistä katsottuna kansanterveyden ja terveydenhuollon näkökulmasta. Merkittäviä ongelmia kansantaloudellisesta näkökulmasta aiheuttavat alkoholin suurkuluttajien ryhmä. (Havio ym. 2008, 97-99.)

Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme päihdetyön kentällä, koska päihteiden käyttö on merkittävä ongelma Suomessa. Oma mielenkiintomme kohdistui Helsingin päihdepalvelujen laitoshoidon alueelle, sen maantieteellisen sijainnin sekä palveluiden suuren tarpeen vuoksi. Päihdepalvelut kuuluvat Helsingissä sosiaaliviraston vastuualueelle. Aikuisten päihdepalvelut jakaantuvat ehkäisevään työhön, avopalveluihin, asumispalveluihin sekä laitospalveluihin. Helsingissä päihdehuollon erityispalveluiden kokonaiskustannukset jakautuivat laitoshoittoon 34,2 %, asumispalveluihin 14,6 % sekä avohuollon korvaushuoltoon 12,5 % ja muuhun avohuoltoon 38,8 %. (Korteniemi & Ylimentalo 7/2010, 3-4.) Helsingissä kaupungin omia päihdehuollon laitoshoidon tarjoajia ovat Hangonkadun kuntoutuskeskus, Läntisen A- klinikan katkaisu- ja vieroitushoitoasema ja kuntoutusosasto, Tervalammen kartano sekä Ridasjärven päihdehoitokeskus (Korteniemi&Ylimentalo 7/2010, liite 5).

Tervalammen kartanon päihdekuntoutuskeskus on Laurea- ammattikorkeakoulun yhteistyökumppani ja olemme toteuttaneet jo aikaisemmin projektimuotoisen toiminnallisen opiskelijatyön siellä. Tämän lisäksi Tervalammen päihdekuntoutuskeskus on osoittanut mielenkiintoa toiminnallisia opinnäytetöitä kohtaan. Koimme myös että toimintaympäristö oli otollinen opinnäytetyöllemme, koska Tervalammella toiminnallisuus on merkittävässä osassa päihdekuntoutusta. Näiden taustatekijöiden vuoksi toteutimme opinnäytetyömme juuri Tervalammen kartanon päihdekuntoutuskeskuksessa.

Tervalammella kaikkiin kuntoutusohjelmiin sisältyy toiminnallisia menetelmiä. Kuntoutusaikana asiakas pystyy opettelemaan uusia toimintatapoja ja löytää itselleen mielekästä tekemistä ilman päihteitä. Kuntoutuksen aikana päihdeettömät toiminnot tulevat arkipäiväisiksi ja asiakas voi jatkaa uusien toimintamuotojen toteutusta kuntoutusjakson jälkeen. Toiminta kuntoutuksessa voi kohdistua työelämään tai päihdeettömän vapaa- ajan viettoon. Toiminnallisia menetelmiä ovat työtoiminta, ulkoilu, retkeily, kalastus, liikunta, luovat toiminnot sekä yhteiset arkiaskareet. (Tervalammen kartanon Internet sivut.)

Oma mielenkiintomme päihdekuntoutuspalveluiden monipuolisuuden lisäämiseen sekä toiminnallisten menetelmien käyttöön innosti meitä tekemään opinnäytetyön Tervalammen kartanossa. Vaikka Tervalammella on käytössä jo ennestään toiminnallisia menetelmiä, koimme että tarve uudentyypiselle toiminnalle oli olemassa. Koimme myös että Tervalampi on hyvä ympäristö toteuttaa uudenlaista toimintaa, koska toiminnalliset metodit ovat asiakkaille tuttuja ja ympäristö turvallinen toiminnan toteuttamiseen. Lisäksi Tervalammen henkilökunta oli vastaanottava opiskelijoille. Erityisenä toiveena Tervalammen suunnalta esitettiin iltatoiminnan järjestäminen.

Halusimme tehdä opinnäytetyön yhdessä, sillä koimme että toiminnan ohjaaminen olisi mielekkäämpää parityöskentelynä kuin yksilötyöskentelynä. Parityöskentely tarjoaa oman reflektoinnin lisäksi mahdollisuuden peilata omaa toimintaa työparin kautta. Ohjaustilanteissa toimiminen parina sekä niistä oppiminen ja oppimisen jakaminen yhdessä edistää ammatillisuutta. Ryhmän tarkoituksella ja koolla on vaikutusta ohjaajien määrään. Mikäli ohjaajia on kaksi, ryhmän ohjaamisen vastuun voi jakaa. Toiminnan tarkkailu mahdollistuu kun ohjaajia on kaksi, tällöin toinen ohjaaja voi keskittyä ohjaamiseen ja toinen tarkkailuun. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikainen & Saarnio 2009, 186.)

Opinnäytetyömme koostuu toiminnallisesta elokuva- ja valokuvausryhmästä. Ryhmän tarkoituksena oli mahdollistaa mielekästä iltatoimintaa Tervalammen asiakkaille sekä toteuttaa voimavarakeskeistä työskentelyä. Tärkeänä tavoitteena opinnäytetyössämme oli myös kahden metodin, elokuvan ja valokuvan, yhdistäminen ja kehittäminen. Voimavarakeskeisessä työskentelyssä elokuva oli mielestämme sopiva sen tuttuuden ja helposti lähestyttävyyden vuoksi.

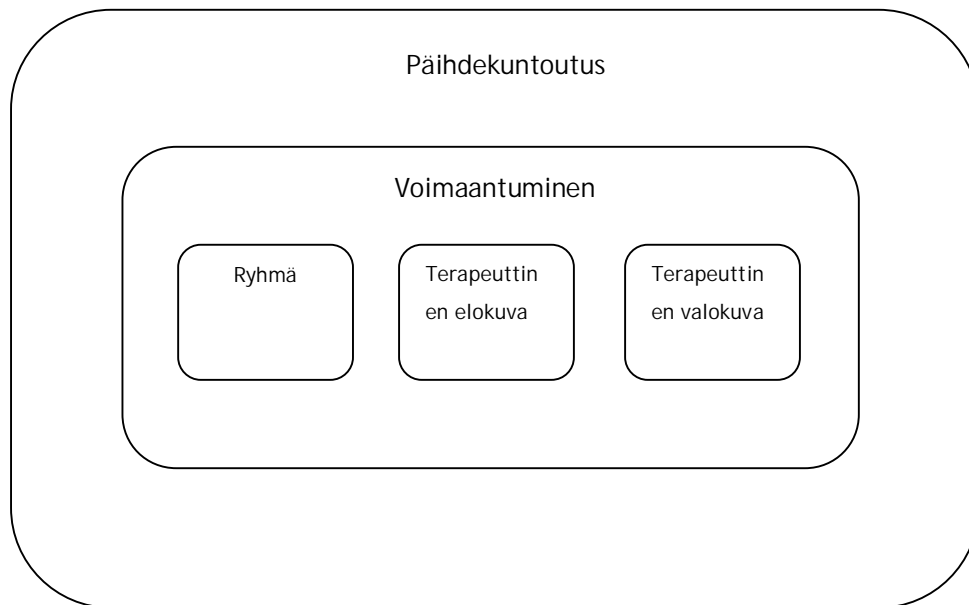
Elokuvan henkilöhahmojen kautta on usein helpompaa kohdata omia tunteitaan ja kokemuksiaan, sillä teemat ovat tarpeeksi etäällä todellisesta tilanteesta (Saarinen 2006, 14-15). Elokuvakokemus, elokuvan syvyyden tasosta riippumatta, voi olla hyvinkin merkittävä katsojalleen. Jokainen elokuva voi olla terapeutin omalla tavallaan, eikä mikään elokuva ole toistaan parempi taikka huonompi. Hyvä elokuva terapeutisesta näkökulmasta välittää katsojalleen tärkeän, ja näin ollen myös parantavan merkityssuhteen. (Mäkipää 1997a, 12.)

Valitsimme opinnäytetyön toiminnalliseen toteutukseen ryhmämuotoisen toiminnan, koska ryhmä antoi toiminnassa mahdollisuuden voimavaratyöskentelyn monipuoliseen toteuttamiseen. Sosiaalityössä ryhmämuotoista työskentelyä voidaan käyttää muun muassa sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja poistoon sekä persoonallisen kasvun tukemiseen (Jauhiainen & Eskola 1994, 137-139). Elokuvien käsittelyssä ryhmän tuki on myös tärkeä. Tunteiden ja omien ajatusten jakaminen elokuvasta on tärkeää (Saarinen 2006, 23-25). Myös voimaantuminen tarvitsee osakseen ryhmää, sillä ihmisen täytyy pystyä peilaamaan omia

tunteitaan ja ajatuksiaan toisten ihmisten kautta. Voimaantumiseen liittyy myös sosiaalinen prosessi, johon vaikuttavat toiset ihmiset ja sosiaaliset rakenteet jotka vaikuttavat ihmisen omia mahdollisuuksia ja itseä koskeviin uskomuksiin. Voimaantumista voidaan tukea, mutta voimaa ei voida antaa toiselle. (Siitonen 1999, 177-188.) Ryhmän käyttö oli luonnollista, sillä Tervalammella käytetään ryhmämuotoista toimintaa kuntoutuksessa. Tervalammen kartanossa käytetään yhteisökuntoutusta, jossa korostuu yhteisössä ja ryhmässä tapahtuva toiminta (Tervalammen kartanon Internet sivut).

Teoriaviitekehys koostuu päihdekuntoutuksesta, ryhmäteoriasta, terapeuttisesta elokuvasta ja valokuvasta sekä voimaantumisen, kuten alla olevasta kaaviossa on esitetty. Kaaviossa terapeuttinen elokuva, terapeuttinen valokuva sekä ryhmäteoria ovat voimaantumisen sisällä, sillä nämä kaikki ovat voimaannuttavia tekijöitä toiminnassamme. Päihdekuntoutus on kaikkien taustalla, koska toimintamme sijoittuu päihdekuntoutukseen.

Kaavio 1: Teoriaviitekehys

3 TAVOITTEET

1. tavoite: kuntoutujan voimaantumisen tukeminen päihdekuntoutuksessa.

Tavoitteenamme oli Tervalammen kartanon päihdekuntoutujien tukeminen päihteettömään elämään toiminnallisten menetelmien kautta. Tervalammen tavoitteiden mukaan toimintamme tarjosi osallistujille uusia toimintamalleja vapaa-ajan viettoon. Toiminnalla pyrimme myös lisäämään asiakkaan voimaantumista omasta itsestä lähtevien voimavarojen kautta. Voimaantumisen edistämisen näkökulmasta toista ihmistä voidaan tukea hänen itsensä asettamien pyrkimysten saavuttamiseksi, mutta ihminen voimaantuu loppujen lopuksi aina itse (Siitonen 1999, 131). Tavoitteenamme kaikessa toiminnassa oli positiivisuuteen sekä tulevaisuuteen suuntaava ajattelu. Tärkeänä tavoitteenamme oli myös mielekkään toiminnan järjestäminen asiakkaan näkökulmasta sekä positiivisten kokemusten edesauttaminen.

Arvioimme tätä tavoitetta loppuarvioinnissa, jossa jokainen osallistuja kirjoitti vastauksensa, antamiimme kysymyksiin, nimettömänä paperille. Arvioimme tätä myös kolmevaiheisella nimettömällä kyselomakkeella (liite 1), jossa osallistujat vastasivat samoihin kysymyksiin toiminnan alku- keski- ja loppuvaiheessa. Käytimme arvioinnissa myös havainnointia, jossa apuna käytämme havainnointilomaketta (liite 2).

2. tavoite: toimintamallin kehittäminen.

Työn tavoitteena oli testata terapeutista elokuvaa ja valokuvausta yhdessä päihdekuntoutuksen kentällä. Tavoitteena oli, että toiminta voidaan ottaa käyttöön myöhemminkin Tervalammella. Iltatoiminnan kokeilu uutena toimintana Tervalammella liittyy toimintamallin kehittämiseen.

Arvioimme tätä tavoitetta kaiken ryhmältä saamamme palautteen kautta sekä oman havainnointilomakkeemme kautta, jonka täytimme jokaisen toimintakerran jälkeen. Arvioimme tätä myös kolmevaiheisella nimettömällä kyselylomakkeella, jossa osallistujat vastasivat samoihin kysymyksiin toiminnan alku- keski- ja loppuvaiheessa.

3. tavoite: omien ohjaustaitojen kehittyminen

Tavoitteenamme oli kehittyä ohjaajina ja onnistua toiminnassa niin että parityöskentely ja työskentely ryhmän kanssa sujuisivat luontevasti sekä opinnäytetyön tavoitteita tukien. Tavoitteenamme oli oppia ohjaamaan terapeutista elokuvaa ja valokuvaa yhdessä voimauttavana menetelmänä päihdetyöntekijöille.

Arvioimme omaa ohjaamistamme täyttämällä jokaisen toimintakerran jälkeen oma- ja vertaisarviointikaavakkeen (liite 3) omasta ohjaamisestamme sekä joka toinen kerta toisistamme. Ryhmän loppuarvioinnin seitsemästä kysymyksestä yksi kysymys koski ohjaamistamme.

4 TERVALAMMEN KARTANON PÄIHDEKUNTOUTUSKESKUS

Tervalammen kartano on Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ylläpitämä päihdehuollon palveluita tarjoava kuntoutuskeskus. Kuntoutuskeskuksessa on 134 paikkaa, jotka ovat naisille, miehille sekä perheille. Tavoitteena toiminnalla on tukea asiakkaan edellytyksiä elämänhallintaan sekä päihdeongelmattomaan elämään. Kartanossa asiakkaan on mahdollista harjoitella itseohjautuvaa toimintaa, terveempää elämäntapaa sekä asioiden käsittelyä. Kaikki palvelut on kehitetty asiakkaiden tarpeiden mukaan. Kuntoutuskeskuksessa käytetään yhteisökuntoutuksen menetelmiä. Ilmapiiri kuntoutuskeskuksessa on välittävä, hyväksyvä sekä luottamuksellinen. (Tervalammen kartanon Internet- sivut.)

Tervalammella on saatu hyviä tuloksia yhteisökuntoutuksella, tärkeitä tekijöitä hyvien tuloksien saamiseksi ovat asiakassuhteen hyvä laatu, tunnetasolla oleva luottamuksellinen suhde, asiakkaiden toiveikkuuden herääminen, myönteiset odotukset sekä kuntoutusmenetelmien perusteiden selkeyttäminen asiakkaalle. Yhteisökuntoutukseen sisältyy myös yksilöllisesti valittuja menetelmiä yksilöille. Kuntoutusohjelmissa toteutetaan menetelmiä, jotka ovat tehokkaiksi havaittuja, nämä menetelmät yhdistetään yhteisölliseen asioiden käsittelyyn. Tervalammen asiakkailta on oikeus ja velvollisuus osallistua itseään sekä yhteisöä koskevaan päätöksentekoon. Kuntoutuksessa asiakas harjaantuu itse tekemään itseään koskevia ja omaa kuntoutusta tukevia sekä yhteisöä koskevia päätöksiä. (Tervalammen kartanon Internet- sivut.)

Kuntoutuspalvelut jakautuvat elämänhallinnan edellytyksiä, identiteetin eheyttämistä sekä arkielämäntaitoja kehittäviin kuntoutuspalveluihin. Elämänhallinnan edellytyksiä kehittävät kuntoutuspalvelut jakautuvat kolmeen eri kuntoutusjaksoon, jotka ovat kuntoutuksen perusjakso, ryhmätyöskentelyyn perustuva sekä työtoimintaan perustuva kuntoutusjakso. Identiteetin eheyttämistä kehittävät kuntoutuspalvelut jakautuvat kahteen yhteisöön huume kuntoutukseen sekä naisten kuntoutukseen. Kummankin yhteisön kuntoutus perustuu intensiiviseen ryhmätyöskentelyyn. Arkielämäntaitoja kehittävä kuntoutus jakautuu perhekuntoutukseen sekä toiminnalliseen arkikuntoutukseen. (Tervalammen kartanon Internet- sivut.)

Kaikkiin kuntoutusohjelmiin sisältyy toiminnallisia menetelmiä. Kuntoutusaikana asiakas pystyy opettelemaan uusia toimintatapoja ja löytää itselleen mielekäästä tekemistä ilman päihteitä. Kuntoutuksen aikana päihteettömät toiminnot tulevat arkipäiväisiksi ja asiakas voi jatkaa uusien toimintamuotojen toteutusta kuntoutusjakson jälkeen. Toiminta kuntoutuksessa voi kohdistua työelämään tai päihteettömän vapaa-ajan viettoon. Toiminnallisia menetelmiä ovat työtoiminta, ulkoilu, retkeily, kalastus, liikunta, luovat toiminnot sekä yhteiset arkiaskareet. (Tervalammen kartanon Internet- sivut.)

Toimintamme tukee Tervalammen kuntoutusta ja yhteisökuntoutuksen menetelmiä. Kuntoutusaikana asiakas pystyy opettelemaan uusia toimintatapoja ja löytää itselleen mielekäästä tekemistä ilman päihteitä. Kuntoutuksen aikana päihteettömät toiminnot tulevat arkipäiväisiksi ja asiakas voi jatkaa uusien toimintamuotojen toteutusta kuntoutusjakson jälkeen. (Tervalammen kartanon Internet- sivut.)

5 PÄIHDEKUNTOUTUS

Päihteet ja niiden merkitys ovat aina sidoksissa yhteiskuntaan ja kulttuuriin, niitä ei voi tarkastella erillään. Suomalaisten aikuisten vapaa-ajanvietossa alkoholin käyttöä pidetään normaalina ja siitä kieltäytymistä epänormaalina. Suomalaisten alkoholin nauttiminen on humalahakuista ja tyypillinen alkoholi on olut ja väkevät alkoholijuomat. Alkoholin käyttäjäryhmät ovat laajentuneet ja käyttö arkipäiväistynyt. (Havio ym. 2008, 93-94.) Huumeiden käyttö mielletään Suomessa pääasiassa kielteisenä ja haitallisena ja usein rikollisena toimintana. Nykyään myös huumeiden viihdekäyttö on vakiintunut termi kokeilukäytön ja ongelmakäytön rinnalla. Kuitenkin huumeiden käyttöön asennoituminen ehdottoman kielteisesti on lieventynyt suomalaisten keskuudessa. (Havio ym. 2008, 95.)

Päihteiden käyttö on riskikäyttäytymistä katsottuna kansanterveyden ja terveydenhuollon näkökulmasta. Merkittäviä ongelmia kansantaloudellisesta näkökulmasta aiheuttavat alkoholin suurkuluttajien ryhmä. Päihteiden suurkuluttajan ongelmat heijastuvat myös hänen läheisiinsä, jolloin psyykkisistä, fyysisistä ja sosiaalisista ongelmista kärsivät useammat ihmiset ja apua tarvitsevia on enemmän. Tilastoituja päihdehaittoja ovat muun muassa alkoholikuolleisuus, alkoholisairaudet, sairaus- ja tapaturmakustannukset sekä työpoissaolot. (Havio ym. 2008, 97-99.)

Kunnat tuottavat päihdepalvelut itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai ostavat ne yksityisiltä tai kolmannensektorin palvelun tarjoajilta. Kuntien on järjestettävä päihdehuoltopalveluja asukkaiden tarpeista lähtien päihdelain mukaan (päihdehuoltolaki, 41/1986). Päihdepalvelut voidaan jaotella avohoitoon, laitoshoitoon, asumis- ja muihin

tukipalveluihin, matalankynnyksen hoitopalveluihin, vankiloiden päihdepalveluihin sekä tahdosta riippumattomaan hoitoon. (Havio ym. 2008, 99-100.)

Laitoshoito jaetaan lyhytaikaisempaan katkaisuhoitoon ja pitkäaikaisempaan kuntoutukseen. Katkaisuhoidossa pyritään katkaisemaan päihdekierre sekä hoitamaan vieroitusoireita. Katkaisuhoidossa tehdään myös jatkohoitosuunnitelma, jolla pyritään luomaan edellytykset fyysiselle ja sosiaaliselle kuntoutumiselle. (Havio ym. 2008, 101.) Kuntouttava laitoshoidon on pidempiaikaista ympärivuorokautista asiakkaan kokonaisvaltaista kuntouttavaa hoitoa, joka perustuu asiakkaalle tehtyyn palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaan. Laitoshoito on tarkoitettu niille päihdekuntoutujille, joille avohoito ei ole riittävää, vaan he tarvitsevat sen tueksi kuntouttavaa laitoshoidon. Laitoshoidon pituus määrittyy jokaiselle asiakkaalle yksilöllisten tarpeiden mukaan. Hoidon sisältö vaihtelee kuntoutuslaitosten työmenetelmien ja hoitoidologioiden mukaan. (Korteniemi&Ylimentalo 7/2010, liite1.) Helsingissä kaupungin omia päihdehuollon laitoshoidon tarjoajia ovat Hangonkadun kuntoutuskeskus, Läntisen A-klinikan katkaisu- ja vieroitushoitoasema ja kuntoutusosasto, Tervalammen kartano sekä Ridasjärven päihdehoitokeskus. (Korteniemi&Ylimentalo 7/2010, liite 5.)

Asiakkaan asiantuntijuuden kunnioittaminen on keskeistä kuntoutusprosessissa. Kuntoutus on muutos-, oppimis- ja kasvutapahtuma kuntoutujan näkökulmasta. Kuntoutuksen aikana ihminen oppii toimimaan ja ajattelemaan toisin muuttuvassa tilanteessaan. Yksi tapa on nähdä kuntoutumisprosessi pienien askelten kautta valmiuksien löytämisenä, hallinnan ja selviytymisen taitojen kehittämisenä. Auttamistyössä ydin on ihmisen kohtaamisessa, tällöin kuntoutusta tulee tarkastella vuorovaikutuksen ja yhteistyön kautta asiakkaan ja työntekijän välillä. Yhteistyö perustuu moniammatilliseen lähestymistapaan. Yksi suurimmista haasteista työntekijälle on löytää, vahvistaa ja tukea asiakkaalle, yhdessä tämän kanssa, mielekästä toimijuutta. (Havio ym. 2008, 136-137.)

Päihdetyöntekijän tehtäviin kuuluu asiakkaan auttaminen ja rohkaiseminen ongelmakäyttäytymisestä luopumisessa. Päihdetyöntekijä tukee asiakasta muutoksessa ja sen etenemisessä sekä siinä pysymisessä. Päihdetyössä on tärkeää keskittyä asiakkaan voimavarojen ja kykyjen tunnistamiseen, voimistamiseen ja käyttöön. (Miller 1999, 16-19.)

Kuntoutumisen tavoite päihdetyössä on käynnistää ja mahdollistaa muutoksia asiakkaan ajattelun ja toiminnan tavoissa. Kokonaisuudessaan kuntoutusprosessin tavoitteina voidaan pitää asiakkaan toimintakyvyn tukemista ja ylläpitämistä tavalla, jolla asiakas hallitsee keinoja huolehtia itse itsestään sekä ympäristöstään. Tavoitteena on myös se että asiakas kykenee vuorovaikutukseen muiden kanssa sekä pystyy työskentelemään tai opiskelemaan ja löytämään mielekästä toimintaa itselleen. Kuntoutuksessa hyödynnetään asiakkaan

voimavaroja, hallintakeinoja, kiinnostuksia ja oppimistapoja, sen sijaan, että keskityttäisiin vain ongelmiin ja häiriöihin sekä puuttuviin taitoihin. (Havio ym. 2008,137.)

5.1 Yhteisökuntoutus

Yhteisöön kuulumisen edellyttää yhteisön jäseniltä jotakin yhteistä kokemusta. Perusajatuksena kuntouttavassa yhteisössä on yhteinen tavoite, joka ohjaa toimintaa. Päihdekuntoutujien tavoitteena on elämänmuutoksen aikaan saaminen ja yhteisenä kokemuksena elämä, jota päihteiden käyttö on ohjannut. (Ruisniemi 2006, 31.) Suomessa terapeutin yhteisöhoito alkoi kehittyä 1960- luvulla, mutta nykyään yhteisöllisiä päihdekuntoutusyksiköitä on monia. Päihdekuntoutusyhteisö suuntautuu elämän muutoksen aikaansaamiseen sekä muuttamaan yksilön persoonallisuutta ja identiteettiä. Kuntoutuksessa pyritään hoitamaan yksilöllistä häiriötekijää sekä päihderiippuvuutta. Yhteisö on konteksti ja metodi yhteisöllisessä päihdekuntoutuksessa. (Ruisniemi 2006, 35.)

Myös Tervalammen kartanon päihdekuntoutuskeskuksessa käytettävistä menetelmistä kaikkea toimintaa ohjaavana menetelmänä käytetään yhteisökuntoutusta. Perusajatuksena yhteisöllisessä kuntoutuksessa on lähimmäisen tasa- arvoinen kohtaaminen sellaisena kuin hän on. Yhteisökuntoutuksessa yhteisön jäsenen sekä yhteisön asioita käsitellään yhteisöissä sekä kuntoutuskeskuksen yhteisillä foorumeilla. Ajatus yhteisökuntoutuksen takana on että vain käsittelemällä asioita yhdessä voidaan arvioida jäsenten toimintamalleja, jotka ovat johtaneet päihteiden käyttöön tai päihdeettömään elämäntapaan. Käyttäytymismallien muutos on avain päihdeettömään elämään. (Tervalammen kartanon Internet- sivut.)

Yhteisökuntoutuksessa asiakkaat harjoittavat vuorovaikutustaitojaan sekä vastuun ottamista yhteisön toiminnasta. Turvallisen yhteisön edellytyksiä ovat avoimuus, luottamuksellisuus, rehellisyys, oikeudenmukaisuus, tasa- arvo ja fyysinen sekä psyykinen koskemattomuus. (Tervalammen kartanon Internet- sivut.) Siitosen (1999, 107) mukaan tasa-arvoisuus, hyväksyntä, kannustava ilmapiiri, vapaus, luottamus ja arvostus vaikuttavat voimaantumisen rakentumiseen.

Työssämme on tärkeää ottaa huomioon yhteisökuntoutuksen näkökulma, sillä tuemme toiminnallamme Tervalammen kuntoutusmallia, joka painottuu yhteisökuntoutukseen. Työmme perustuu samoihin arvoihin kuin yhteisökuntoutus, esimerkiksi etiikan osalta sekä jaetun johtajuuden kautta, jossa asiakas ja ohjaaja ovat yhdessä asiantuntijoita.

5.2 Päihderiippuvuuteen vaikuttavia tekijöitä

Motivaation kolme kriittistä ulottuvuutta ovat kyky, halu ja valmius. Kyky tarkoittaa sitä kuinka paljon ihmisellä on voimavaroja, taitoja ja luottamusta, eli pystyvyyden tunnetta muutoksen toteuttamiseen. Halu tarkoittaa sitä kuinka tärkeänä ihminen pitää muutosta. Valmius tarkoittaa sitä kun ihminen todella päättää toteuttaa muutoksen, silloin kun hän on siihen valmis. Päihdetyöntekijän tehtävä on tukea päihdekuntoutujaa tulemaan kyvykkääksi, halukkaaksi ja valmiiksi toteuttamaan muutos. (Miller 1999, 16-19.) Ihmisen usko omiin kykyihinsä vaikuttaa voimaantumiseen. Ihminen arvioi kykyjään päästä itse asetettuihin päämääriin oman menneisyytensä, tulevaisuutensa, nykyisyytensä sekä omien odotustensa ja muiden suhtautumisen perusteella. (Siitonen 1999, 129-130.)

Ammattiavun tarkoitus on tukea päihderiippuvaisen omia voimavaroja sekä auttaa häntä näkemään mahdollinen muutos sekä uudenlaisia näkökulmia päihdeongelmaan. Raitistuminen tapahtuu ennen hoitoa, tällöin hoito on muutosta tukeva, ei niinkään muutosta aiheuttava keino. (Tammi ym. 2009, 32-33.) Päihdehoidon asiakkaan muutosmotivaatiota päihteiden lopettamiseen pidetään välttämättömänä hoidon onnistumisen vuoksi. Asiakkaan oman motivoitumisen lisäksi muutosmotivoitumiseen vaikuttaa hoitomuoto sekä päihdetyöntekijöiden tapa kohdata asiakkaita. Yksilön muutosmotivaatiota tukeva päihdehuolto lisää hoitoon sitoutumista ja tuloksia siinä. (Miller 1999, 16-19.)

Biologinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus liittyvät aina päihteiden käyttöön (Havio ym. 2008, 135-136). Humanistisen näkökulman mukaan tärkein henkilökohtaisen muutoksen ja kasvun elementti on yksilön kokemus sisäisestä minuudesta. Sisäisen minuuden vahvistamista edesauttaa itsensä toteuttaminen ja tämä vaikuttaa yksilön muutosmotivaatioon. Ulkoiset tekijät vaikuttavat muutokseen, vaikka sisäiset tekijät muodostavat muutoksen perustan. Ulkoisina tekijöinä muutosmotivaatioon voivat vaikuttaa vahvasti muun muassa perhe, ystävät sekä yhteisön tuki. Yhteiskunnalliset linjaukset, kuten asenne päihderiippuvaisia kohtaan ja työllisyys tilanne, vaikuttavat myös osaltaan yksilön muutosmotivaatioon. (Miller 1999, 16-19.)

Päihdehuolto keskittyy yleensä asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin ja toiveisiin. Myönteiset hoitotulokset ovat yhteydessä joustaviin ja asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaaviin hoitomenetelmiin. Asiakkailta tulisi olla päihdehuollossa myös mahdollisuus valita erilaisten toimintamuotojen välillä, jotta parhaisiin hoitotuloksiin päästäisiin. Asiakkaan päätösvalta tukee motivaatiota hoidossa ja motivoivat työskentelytavat korostavat valinnan vapautta ja henkilökohtaista vastuuta muutoksesta. Asiakas tulisi nähdä aktiivisena toimijana hoidon jokaisessa vaiheessa. (Miller 1999, 16-19.)

Päihteidenkäytön muutoksen käynnistävät tekijät ovat jaettavissa kahteen malliin. Toisessa päihteidenkäyttö muutoksen käynnistävät tekijät ovat ensisijaisesti ulkoiset seuraukset ja rajoitukset päihteiden käytölle. Toisessa mallissa päihteiden käyttö ja sen lopettaminen ovat lähtöisin sisäisistä motivaatiotekijöistä. (Miller 1999, 16-19.) Monet psykologian koulukunnat tarkastelevat ihmisen toimintaa mielen ulkoisten eli ekstrasyykkisten tekijöiden tuottamana. Toinen tapa tarkastella ihmisen toiminnan syytä on, että toiminnan syy on mielensisäinen eli intrapsyykkinen. Tällöin ihminen antaa itse sisäisille ja ulkoisille toiminnoille muodon, vaikka olemme elimistön ja ympäristön jatkuvan vaikutuksen alaisena. Ihminen pyrkii toimimaan aina tavalla, millä hänen on mahdollista saada mahdollisimman myönteinen kuva minuudestaan. (Vuorinen 1990, 11-14.)

Päihteiden väärinkäyttö on psykodynaamisen suuntauksen mukaan vähiten huono ratkaisu psyykkiselle pahanolon tunteelle, jolle päihteiden käyttäjä ei omatoimisesti voi muuta. Psykodynaamisessa teoriassa päihteiden käytölle altistaa päihderiippuvaisen minän heikkoudesta johtuva psyykkisen tasapainon ylläpitäminen. Päihderiippuvuudelle altistavia tekijöitä ovat minän ja itsetunnon rakentumisen vajavuuden lisäksi sosiaaliset tekijät, perinnöllinen alttius, aikaisemmat kokemukset ja aikaisempi lääkkeiden käyttö. (Havio ym. 2008, 135-136.) Ihmisen psyykkiset kokemukset muotoutuvat sen mukaan miten hän suhtautuu niihin (Vuorinen 1990, 13-14).

Opinnäytetyössämme keskityimme kuntoutujan mielensisäiseen eli intrapsyykkiseen näkökulmaan. Pyrimme toiminnallamme vahvistamaan kuntoutujan minän vahvuutta omien voimavarojen hahmottumisen ja tukemisen kautta. Vapaaehtoisuus toiminnassamme tuki osallistujien motivaatiota toimintaan sekä osallistujien asiantuntijuutta omassa tilanteessaan. Osallistujat pystyivät vaikuttamaan ryhmän toiminnan kulkuun. Toiminnassa teemat ja käsiteltävät aiheet nousivat ryhmästä. Kuitenkin elokuvat ja valmiit aiheet toiminnalle johdattelivat ryhmää tietyntyyppiseen keskusteluun.

6 VOIMAANTUMINEN

Opinnäytetyössämme käytämme termiä voimaantuminen. Voimaantuminen on vastine englanninkieliselle empowerment- termille. Muita suomenkielisiä vastineita ovat muun muassa voimistaminen, henkinen vahvistuminen, toimintakykyisyyden lisääminen ja valtautuminen. (Siitonen 1999, 83.)

Voimaantuminen tarkoittaa ryhmien, yksilöiden ja yhteisöjen kykyä kontrolloida olosuhteitaan, saavuttaa päämääriään ja käyttää valtaa. Prosessit, joita ihminen voi toteuttaa joko yksin tai yhdessä elämänlaadun parantamisen näkökulmasta, liittyvät vahvasti

voimaantumiseen. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio 2009, 132.) Ihmisen subjektiisuus yksilönä ja oma valta omaan elämään korostuu voimaantumisessa (Savolainen 2009, 212).

Juha Siitosen mukaan voimaantuminen on prosessi joka on lähtöisin ihmisestä itsestään. Ihmisen oma halu, omien päämäärien asettaminen ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa ovat yhteydessä voimaantumisen prosessiin. Voimaantumiseen liittyy myös sosiaalinen prosessi, johon vaikuttavat toiset ihmiset ja sosiaaliset rakenteet, jotka vaikuttavat ihmisen omiin mahdollisuuksiin ja itseä koskeviin uskomuksiin. Voimaantumista voidaan tukea, mutta voimaa ei voida antaa toiselle. (Siitonen 1999, 177-188.)

Voimaantuminen voidaan käsittää niin prosessina kuin lopputuloksenakin. Yksilön voimaantumisessa on kyse auttamisesta kohti elämänhallintaa. Lopputuloksena yksilö saavuttaa kontrollin sekä hallinnan, kokemuksen subjektiudesta omiin asioihinsa ja henkilökohtaisen mahdollisuuden vaikuttaa päätöksentekoon. Yksilöllä on kyky asettaa itselleen tavoitteita. (Mäkinen ym. 2009, 135-136.) Voimaantuneen ihmisen ominaisuuksien määrittely on hankalaa, sillä ominaisuudet ilmenevät eri ihmisissä eri tavoin erilaisina taitoina ja käyttäytymisenä. Voimaantunutta ihmistä voidaan kuitenkin pitää henkilönä, joka on löytänyt voimavarat itsessään ja on itse itseään määräävä. (Siitonen 1999, 93.)

Karsikas (2005, 34) toteaa, että ympäristöllä ja toimintatavoilla on merkitystä ihmisen sisäisessä voimaantumisprosessissa. Ympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja ihmisen oma kehittyminen vaikuttavat oman vastuun ottamiseen omasta elämästä. Voimaannuttavan ympäristön pitäisi olla ihmisen voimavaroja ja resursseja kehittävä sekä ihmisen positiivista kasvua tukeva. Toimintaympäristön olosuhteet, joita ovat muun muassa valinnanvapaus ja turvalliseksi koettu ilmapiiri, voivat olla voimaantumisprosessissa merkityksellisiä. Tällöin voimaantuminen tietystä ympäristössä saattaa olla todennäköisempää kuin toisessa. (Siitonen 1999, 93.) Voimaantumisprosessissa tärkeässä osassa ovat yksilön äänen kuuleminen sekä tunne omasta kontrollista. Nämä toteutuvat parhaiten toimivassa yhteisössä, jossa on luottamuksellista yhteistoimintaa ja tasa-arvoinen mahdollisuus siihen osallistumiseen. (Siitonen 1999, 86.)

Opinnäytetyössämme toteutimme elokuvan ja valokuvan menetelmin voimauttavaa toimintaa. Tavoitteenamme ei ollut kuntoutujien kokonaisvaltainen voimauttaminen, sillä ryhmätoimintamme koostui kahdeksasta kerrasta neljän viikon aikana. Tavoittelimme toiminnallamme voimaantumisen tukemista omien vahvuuksien ja voimavarojen tunnistamisen avulla.

6.1 Voimaantumisteoria

Seuraavassa käsittelemme voimaantumista Juha Siitosen voimaantumisteorian kautta. Siitosen voimaantumisteoria rakentuu viidestä voimaantumisen premissistä. Ensimmäisen premissin mukaan ihmisen voimaantuminen on jokaisen henkilökohtainen sekä myös sosiaalinen prosessi, jossa voimaa ihmiselle ei kukaan ulkopuolinen voi antaa, vaan se on lähtöisin ihmisestä itsestään. Toisen premissin mukaan voimaantuminen lähtee ihmisestä itsestään ja on luonteeltaan prosessi. Kolmannessa premississä Siitosen mukaan ”voimaantuminen vaikuttaa katalyytin tavoin sitoutumisprosessiin, vahva voimaantuminen johtaa vahvaan sitoutumiseen, ja heikko voimaantuminen johtaa heikkoon sitoutumiseen”. Ihminen sitoutuu vahvemmin kokiessaan sisäistä voimaantumista. Neljäs premissi on voimaantumisen yhteys ihmisen hyvinvointiin ja viidennessä premississä voimaantuneisuutta ei nähdä pysyvänä tilana. Ryhmässä yksilön voimaantuminen ja hyvinvointi tukee ryhmän voimaantumista ja hyvinvoinnin tunnetta. (Siitonen 1999, 159-164.) Käsittelemme erityisesti osaprosesseja, jotka jäsentävät voimaantumista. Voimaantumisen osaprosesseja ovat päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset sekä emotiot. Osaprosessit ovat yhteydessä toisiinsa. (Siitonen 1999, 118.)

Päämääriin sisältyvät ihmisen toivotut tulevaisuuden tilat, vapaus ja arvot. Voimaantumisessa on ratkaisevan tärkeää ihmisen vapaasti asettamat tulevaisuuden unelmat. Tällaisten päämäärien saavuttamiseksi ihmisen on yleensä asetettava monia välipäämääriä. Kun ihminen on itse asettanut oman tulevaisuuden tilan, siihen pyrkimiseen vaikuttavat välipäämäärät toimivat kannustimina tulevaisuuden tilan saavuttamiseen. Välipäämäärien saavuttaminen vapauttaa voimavaroja uusien haasteiden kohtaamiseen, jolloin päämäärillä ja voimaantumisella on suhde toisiinsa. (Siitonen 1999, 119.) Esimerkiksi päihdekuntoutuksessa kuntoutuja voi asettaa toivotuksi tulevaisuuden tilaksi päihteettömyyden. Välipäämääränä kuntoutuksessa voi toimia kuntoutujan omien voimavarojen hahmottuminen, joka edesauttaa päihteetöntä elämää. Vapaus ja itsemäärääminen ovat yhteydessä voimaantumisen prosessiin ja liittyvät ihmisen tavoitteisiin sitoutumiseen. (Siitonen 1999, 125.) Vapaaehtoisesti päihdekuntoutukseen tuleminen ja osallistuminen tukevat kuntoutujan motivaatiota ja edesauttavat voimaantumista. Myös tämän vuoksi elokuva- ja valokuvausryhmään osallistuminen oli täysin vapaaehtoista.

Ihmisen usko omiin kykyihinsä vaikuttaa voimaantumiseen. Tähän vaikuttaa ihmisen minäkäsitys, joka on merkityksellinen osa voimaantumisprosessia. Ihmisen omat kykyuskomukset vaikuttavat omien päämäärien saavuttamiseen. Kykyuskomuksiin liittyvät minäkäsityksen lisäksi myös itseluottamus, itsetunto sekä identiteetti. (Siitonen 1999, 129-130.) Toimintaympäristö vaikuttaa ihmisen itseluottamuksen ja itsetunnon rakentumiseen, sillä ihmisen riskienottokyky kasvaa hyväksyvässä ilmapiirissä. Onnistumisen kokemuksen

saaminen kasvattaa ihmisen itseluottamusta, joka taas on vaikutuksessa itsearvostukseen. Tällaiset prosessit ovat ihmistä voimaannuttavia. (Siitonen 1999, 136-137.) Opinnäytetyössämme keskityimme päihdekuntoutujan omien voimavarojen hahmottumiseen elokuva- ja valokuvaustyöskentelyn kautta. Voimavarojen hahmottuminen palvelee kuntoutujan tulevaisuuden kuvaa ja mahdollisuuksia päihteettömään tulevaisuuteen.

Kontekstiuskomuksiin liittyy ihmisen toimintaympäristö. Oleellista on se, minkälaista kontekstia ihminen itse pitää päämääräänsä pyrkimisen kannalta mahdollistavana. Kontekstin on voimaantumisen kannalta oltava turvallinen, arvostava, luottamuksellinen sekä ennakkoluuloton. Ihmisen voimaantumista edesauttavat kokemukset arvostuksesta, kunnioituksesta, hyväksynnästä ja turvallisuuden tunteesta. (Siitonen 1999, 143.) Opinnäytetyössämme pienryhmätyöskentely suljettuna ryhmänä pyrki tuomaan kuntoutujille turvallisuuden tunnetta. Pyrimme luomaan toimintaympäristöstä mielekkään aloittamalla toimintakerrat tarjoamalla kahvit sekä vaihtamalla kuulumiset. Tervetulleeksi kokemisen kokemus on voimavaroja luovaa ja se synnyttää positiivista latausta toimintaan (Siitonen 1999, 144).

Ihmisen emootiot eli tunteet vaikuttavat päämäärien asettamiseen sekä kyky- ja konteksti uskomuksiin. Emootioiden avulla ihminen tulkitsee ympäristöään, sen turvallisuutta, ilmapiiriä, tukea sekä toimintavapautta ja ihmisten vuorovaikutussuhteita. Positiivisesti latautunut mieliala on keskeinen tekijä voimaantumisprosessissa ja on kytköksissä myös ilmapiiriin. Turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri ja positiivinen mieliala tukevat ja innostavat ihmistä päämäärien saavuttamiseen. Onnistumisen kokemukset tuottavat ihmiselle itsevarmuutta ja antavat näin myös voimavaroja uusien haasteiden kohtaamiseen. (Siitonen 1999, 153, 155.) Opinnäytetyössämme ryhmän kokoontumistila pysyi kahta kertaa lukuun ottamatta samana. Olimme varanneet ryhmän käyttöön tilan, joka oli rauhallinen eikä tilassa ollut muita kuntoutujia. Näin ryhmä sai toimia rauhallisessa ympäristössä ilman häiriötekijöitä. Tämä vaikutti osallistujien turvallisuuden tunteeseen. Pyrimme luomaan ohjaajina mielekkään sekä vapaan tunnelman ryhmään. Otimme toiminnassa huomioon jokaisen osallistujan tuntemukset ja jokainen sai työskennellä ryhmässä oman toimintakykynsä mukaisesti.

6.2 Ryhmä voimaannuttavana tekijänä

”Ryhmässä... toimimisen keskeinen merkitys yksilölle on siis persoonallisuuden kehittyminen yhteenkuuluvuuden kautta. ” (Jauhiainen & Eskola 1994, 16.)

Ryhmillä on suuri vaikutus ihmisten asenteisiin, päätöksiin ja toimintaan (Baron & Kerr 2003, 18). Ryhmä muotoinen toimiminen lisää yksilön motivaatiota toimintaan. Ainoastaan joissakin hyvin yksityiskohtaisissa työskentelyissä ryhmässä toimiminen saattaa vähentää motivaatiota verrattuna yksin toimimiseen. (Baron & Kerr 2003, 66.)

Ryhmän tunnusmerkkejä ovat säännöt, tietty koko, tarkoitus, vuorovaikutus, roolit ja työnjako sekä johtajuus. Ryhmäprosessissa ryhmän toivotaan kehittyvän ja tavoitteellisessa ryhmässä saavuttavan jotain. Ryhmän tuloksellisuus määrittyy ryhmän tarkoituksesta ja esimerkiksi terapiaryhmän tuloksellisuutta voidaan mitata jäsenten saaman hyödyn mukaan. (Niemistö 2004, 16-21.) Ryhmän tarkoituksen mukainen toiminta suuntautuu tavoitteeseen, ryhmän perustehtävään. Tavoitteellisuus motivoi ryhmää työskentelemään. (Niemistö 2004, 34-37.)

Jo kauan on ajateltu että ryhmäjäsenyys muokkaa itsetuntemusta (Brown 2000, 311-312). Ryhmätoiminta auttaa ihmistä oman itsetuntemuksensa vahvistamisessa. Itsetuntemuksen lisäämiseen eli reflektioon tarvitaan avuksi vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa, jolloin ihminen pystyy ryhmässä toisten kautta peilaamaan itseään ja toimintatapojaan. Reflektio on oman toiminnan tietoista ja kriittistä tutkiskelua. Toiminta ryhmässä kehittää reflektiivisyyttä ja osallistuminen sekä itsetuntemuksen lisääntyminen tukevat ihmisen toimintakykyä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 16-19.)

Pienryhmässä kaikki osallistujat pystyvät olemaan henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa toisiinsa (Jauhiainen & Eskola 1994, 109-111). Pienryhmän koko on yleensä 2- 10 osallistujaa (Kaukkila & Lehtonen 2008, 17). Tämä mahdollistaa sen että pienryhmässä esiintyy enemmän emotionaalista lämpöä, päämäärätietoista ja sitoutunutta toimintaa sekä aktiivista osallistumista kuin suurryhmässä. Toisaalta konfliktien välttely, kritiikin ilmaisu sekä aggressioiden ilmaisu ovat vähäisempiä pienryhmässä kuin suurryhmässä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 109-111.) Ryhmän ohjaamisessa kiinnitetään huomiota ryhmäläisten tunteisiin, haluihin ja mahdollisiin ongelmiin (Baron & Kerr 2003, 15). Hyvä ohjaaja omaa ominaisuuden muuttaa käytöstään ryhmän tilanteen mukaan (Brown 2000, 121).

Ryhmää on käytetty sosiaalityössä jo vuosikymmenien ajan. Ryhmäkäyttöisen sosiaalityön päätavoite alkuajoista lähtien on ollut osallistumisen kautta ihmisen toimintakyvyn kasvaminen. Sosiaalityön tarkoituksena on tukea ihmisen toimintakykyä ja liittymistä sosiaalisiin suhteisiin. Ryhmään osallistumisen kautta ihminen voi kehittää omaa persoonallisuuttaan. Sosiaalityössä ryhmä muotoista työskentelyä voidaan käyttää muun muassa sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja poistoon sekä persoonallisen kasvun tukemiseen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 137-139.) Toiminnallinen ryhmä keskittyy konkreettiseen

toimintaan sekä toiminnan pohdintaan yhdessä ryhmän kanssa. Ryhmän tavoitteena voi olla esimerkiksi vuorovaikutustaitojen tai itsetuntemuksen lisääminen sekä elämäntaitojen kehittäminen. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 18.)

Käytimme opinnäytetyössämme ryhmää voimaannuttavana tekijänä toiminnassamme. Ryhmä toimii yksilön voimaantumista tukevana sekä yksilön voimaantuminen tukee ryhmäläisten voimaantumista. Ryhmässä on mahdollisuus peilata omaa toimintaa sekä omia ajatuksia muiden ryhmäläisten toimintaan ja ajatuksiin. Päihdekuntoutuksessa vertaistuki on merkittävässä roolissa kuntoutumisessa. Myös terapeutin elokuvan käyttö vaatii keskustelua ja asioiden käsittelyä, joka mahdollistuu ryhmässä. Voimavarakeskeisessä työskentelyssä ryhmä mahdollistaa monipuolisen elokuvan tarkastelun sekä tuo erilaisia näkökulmia esille. Yhteisökuntoutuksessa lähtökohtana on vertaistoiminnan käyttö sekä päihteiden ongelmakäytön ilmiöiden objektiivinen arviointi (Tervalammen kartanon Internet-sivut).

7 TERAPEUTTINEN ELOKUVA VOIMAANNUTTAVANA TEKIJÄNÄ

Elokuva on sarja kuvia joista muodostuu tarina ja elokuva tarjoaa moniaistisen kokemuksen katsojalleen. Kuvan lisäksi äänimaailma tuo elokuvaan oman elementtinsä ja luo kokonaisvaltaisen elokuvakokemuksen. Elokuvalle on mahdollisuus herättää voimakkaitakin samaistumisen kokemuksia. (Jalonen 2009, 134.)

Elokuva taiteena muistuttaa eniten elämää itsessään. Siinä yhdistyvät näkö- ja kuuloaisti luoden kuvaa maailmasta ja ihmisyydestä. Elokuvia katsellaan katsojan oman tunnemaailman sekä elämänhistorian kautta. Katsoja saa omille erilaisille tunteilleen konkreettisen kohteen ja elokuvan avulla katsoja rakentaa minätietoisuuttaan ja maailmankuvaansa. Ihminen katsoo mielellään sellaista elokuvaa, johon hän voi tyydyttää omia silloisia tarpeitaan. (Mäkipää 1996, 5-6.)

Intensiivinen elokuvakokemus koetaan parhaiten elokuvateatterissa, jossa ulkoiset ärsykkeet ovat vähäiset. Elokuvatheaterin pimeydessä suuren valkokankaan edessä katsojan on helpompi keskittyä ja irtaantua hetkeksi oman minän säännöistä ja normeista. Elokuva tarjoaa katsojalleen palasia, joita katsoja mielessään yhdistää itselleen kokonaiskuvaksi. Katsojan mielikuvitus pääsee osaksi elokuvaa, vaikka elokuvat tarjoavatkin tarkoitushakuisia stimulantteja. Elokuva parhaimmillaan stimuloi katsojassa jo valmiiksi olevia tunteita, eikä vain luo niitä tyhjästä. Elokuvasa katsoja pääsee niin sanotusti tirkistelemään ja tyydyttämään ihmisen luontaista uteliaisuutta moraalisesti hyväksytyyn muodon kautta. (Mäkipää 1996, 7-8.)

Elokuva voidaan jakaa sen vaikuttavuuden perusteella neljään tekijään:

1. identifikaatioon, joka tarkoittaa katsojan tarvetta samaistua elokuvan henkilöihin ja miljööseen saaden henkilöihahmoin emotionaalinen yhteys.
2. projektioon, joka tarkoittaa katsojan tarvetta heijastaa elokuvan henkilöihahmoin tai henkilöihahmojen kautta erilaisia, usein voimakkaitakin tuntemuksia.
3. imitaatioon, joka tarkoittaa katsojan tarvetta toistaa ja jäljitellä elokuvan henkilöihahmojen olemusta, saaden uusia, taikka saaden vahvistusta oman elämän toimintamalleihin ja normeihin.
4. idealisaatioon, joka tarkoittaa katsojan tarvetta saada ja luoda ihanteita, esikuvia ja auktoriteetteja. (Mäkipää 1996, 9.)

Opinnäytetyössämme tarkastelimme elokuvien kautta ihmisen eri puolia, voimavaroja, valintoja sekä niiden vaikutuksia. Toiminnassamme esille tuli erityisesti identifikaatio sekä projektio. Identifikaatio, eli samaistuminen tuli toiminnassamme esille ryhmäläisten samaistumisenkokemuksina henkilöihahmoin. Elokuvat herättivät osassa ryhmäläisiä ajatuksia menneisyydestä. Projektio, eli katsoja tunteiden heijastaminen henkilöihahmoin tuli toiminnassamme esiin keskusteluissa elokuvan henkilöihahmojen valinnoista ja eri puolista. Ryhmäläiset myös kokivat erilaisia tunteita pohtiessaan elokuvien henkilöihahmoja. Keskustelimme aina jokaisen elokuvan jälkeen elokuvan herättämistä tunteista ja ajatuksista. Imitaatio ja idealisaatio toimivat enemmänkin piilevinä vaikuttajina toiminnassamme. Elokuvan luonteen mukaisesti emme voi suoranaisesti päätellä miten elokuvat vaikuttivat ryhmäläisiin, sillä jokainen katsoi ja tulkitsi elokuvaa omien henkilökohtaisten ajatusten ja tuntemusten kautta.

Elokuva tarjoaa katsojalleen mahdollisuuden tarkastella toisenlaista todellisuutta ja erilaisia elämäntilanteita ja tapahtumia. Elokuvalla on mahdollisuus antaa katsojalleen tilan astua kielletylle alueelle tutkimaan ja etsimään uusia virikkeitä, jotka korvaavat taikka vahvistavat jo olemassa olevia arvoja ja normeja. (Mäkipää 1996, 10.)

Elokuvaterapia itsenäisenä hoitomuotona eroaa muista luovuusterapioista sillä se muistuttaa eniten elämää itseään. Elokuvaterapia on tietoista ja tavoitteellista hoidollista toimintaa, jossa käytetään elävää kuvaa. Elokuvaterapiassa elokuva on väline ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja elokuvaterapiassa voidaan käyttää kaikkea elävää kuvaa. Elokuvan käyttötarkoitus määrää sen muodon ja tyylilajin, mutta yleisesti mikään tyylilaji ei ole toista terapeutisempi. Tärkeintä on, että elokuva puhuttelee ja koskettaa terapeuttavaa. (Mäkipää 1996, 14-15.)

Elokuvaterapia jaetaan toiminnalliseen elokuvaterapiaan ja vastaanottavaan elokuvaterapiaan. Toiminnallinen elokuvaterapia tarkoittaa elokuvallisten tallenteiden tekemisen koko luovaa prosessia siihen sisältyen kaikki käsikirjoituksesta näyttölemiseen,

lavastuksesta äänitykseen sekä tekoprosessiin liittyvien tunteiden ja tulosten hoidollista prosessointia. Tekoprosessi sisältää terapeuttisia elementtejä vuorovaikutuksen ja yhdessä tekemisen ja jakamisen muodossa. Vastaanottava elokuvaterapia voidaan vielä jakaa kahteen erilaiseen toimintaan, analyyttiseen ja supportiiviseen elokuvien katseluun. (Mäkipää 1996, 16.)

Analyttisessä elokuvaterapiassa oivallus on suuressa roolissa. Elokuva suositellaan katsottavan elokuvateatterissa terapeutin kanssa, jonka jälkeen läpikäydään elokuvan herättämiä tunteita ja kokemuksia. Analyttisessä elokuvaterapiassa elokuvan peiliulottuvuus mahdollistaa oman sekä muiden todellisuuden kokemisen. Katsoja voi kokea muiden tapoja ajatella, tuntea ja elää ja verrata näitä omaan todellisuuteensa. Elokuva toimii näin ollen peilinä katsojalle. Analyttisessä elokuvaterapiassa peiliulottuvuus toimii oivalluksen ja syy-seuraus-suhteiden pohtimisen välineenä. (Mäkipää 1996, 17-18.)

Supportiivisessa elokuvaterapiassa korostuu tukea antava, elämän myönteinen ja positiivinen sisältö. Supportiivisessa elokuvaterapiassa elokuvan ikkunaulottuvuus antaa katsojalle mahdollisuuden tarkastella elokuvassa olevia tapahtumia itsestä ulospäin. Elokuva tarkastellaan ikään kuin ikkunan läpi havainnoiden miten muut ajattelevat, toimivat ja kokevat. Supportiivisessa elokuvaterapiassa ikkunaulottuvuus toimii mallioppimisen välineenä. (Mäkipää 1996, 19.) Interaktiivinen elokuvaterapia on uusin suuntaus elokuvaterapian saralla. Interaktiivisessa elokuvaterapiassa hyödynnetään erilaisia konsoli- ja tietokonepelejä. Tällaisessa interaktiivisessa eli vuorovaikutteisessa elokuvaterapiassa katsoja pääsee itse vaikuttamaan tapahtumien kulkuun. (Lehto Internet- sivut.)

Elokuva hoidollisena metodina vapauttaa ja lisää luovuutta sekä sopeutumiskykyä. Jokainen ihminen on oma yksilönsä, joka reagoi ja kokee asiat eri tavoilla. Erilaiset elokuvat tarjoavat katsojalleen erilaisia kokemuksia. Elokuvamaailmassa jako taide-elokuviin ja muihin elokuviin ei toimi elokuvaterapian näkökulmassa. Jokaisen ihmisen erilaisuus, erilaiset tarpeet ja mieltymykset ohjaavat katsojaa tietynlaisen elokuvan pariin. Virheoletus terapeuttisesta elokuvasta on se, että elokuvan tulisi käsitellä syvällisesti ihmiselämän vaikeimpia hetkiä sekä syvimpiä tunteita. (Mäkipää1997a, 10-11.) Ihminen katsoo elokuvaa ensisijaisesti oman sisäisen todellisuuden, oman elämänhistorian ja omien tunteittensa kautta. Elokuva itsessään tuo katsojalle tietynlaiset, yhdenmukaiset merkit, mutta katsoja itse kokee elokuvan enemmän tai vähemmän yksilöllisesti, omaan henkilöhistoriaansa peilaten, omia henkilökohtaisia tarpeita tyydyttäen. (Mäkipää 1997b, 6-7.)

Parhaimmillaan elokuvakokemus on silloin, kun se herättää erilaisia tunteita. Tunteet voivat olla esimerkiksi syviä tai tukehdutettuja tunteita sekä intohimoja ja tarpeita, joita fantasiamaailmassa on sallittua kokea ilman tosielämän rajoituksia. Elokuva tarjoaa

tarinoiden ja satujen tapaan välineitä ongelmanratkaisuun. Tällaisessa keinotekoisessa maailmassa ihminen voi harjoitella elämässä eteen tulevia haasteita ja niistä selviytymistä. Terapeuttinen elokuvaelämys tarvitsee keskustelua. Tunteiden ja omien ajatusten jakaminen elokuvasta on tärkeää. Elokuvat käsittelevät melko pitkälti kaikkia elämän haasteita ja tunneskaaloja. (Saarinen 2006, 23-25.)

Opinnäytetyömme toiminnassa katsoimme ryhmässä elokuvia sekä tarkastelimme henkilöhahmoja ja elokuvanteemoja, tällainen työskentely kuuluu osana passiiviseen elokuvaterapiaan. Käsittelemme henkilöhahmojen voimavaroja ja niiden kautta ihmisten eri puolia sekä vahvuuksia. Elokuva ja sen käsittely toimi virittävänä tekijänä osallistujien omien voimavarojen hahmottamiseen. Näin ollen toiminnassamme toteutui ikkunaulottuvuus, joka kuuluu supportiiviseen elokuvaterapiaan.

8 VALOKUVAUS VOIMAANNUTTAVANA TEKIJÄNÄ

Valokuvalla on suhde aikaan. Valokuva virtaa ajassa hetken tallennuksen ja sen jälkeisen kuvan tarkastelun välillä. Valokuva vetoaa tunteisiin, ajatuksiin ja kehollisaistimuksellisiin tietoihin ja muistot heräävät usein valokuvien kautta. (Hentinen 2009, 41.) Kuva viestii nonverbaalisesti. Valokuvan kanssa työskentely on visuaalista ja toiminnallista. Valokuvista saa tietoa esimerkiksi omasta kehostaan, fyysisestä olemuksesta. Valokuvaaminen, niiden työstäminen ja muokkaaminen on toiminnallista ja näin ollen myös kehollista toimintaa. Tällaisen nonverbaalisen viestinnän haasteeksi nousee tulkinta. Kun sanattomasta viestinnästä tehdään sanallista vaikuttaa tähän ymmärrys ihmisestä sekä valokuvan visuaalisesta kielestä. (Hentinen2009, 41.)

Valokuvaterapian erilaisia menetelmiä varioidaan psykoterapiassa sekä terapeuttisessa työssä. Näitä erilaisia menetelmiä ovat omanelämäkerrallisten valokuvien käyttäminen, uusien valokuvien ottaminen ja käyttäminen terapeuttisena välineenä sekä symbolisten valokuvien käyttäminen. Valokuvan arkinen luonne tuo monia sovellusmahdollisuuksia. Se on viestintäväline, eikä näin ollen vaadi taiteellista taikka teknistä osaamista. Ennaltaehkäisevää, kuntouttavaa ja hoitavaa valokuvauksen käyttöä harjoittavat sosiaali-, kasvatus- ja terveysalan ammattihenkilöt terapeuttisena valokuvaterapiana. (Halkola 2009, 16.) Valokuvaterapia on väylä ihmisen muistoihin, tunteisiin ja ajatuksiin. Valokuva tuo esille asioita joihin sanat eivät välttämättä yllä. Asiakkaalle merkitykselliset kuvat toimivat itsehavainnoinnin ja ymmärryksen keinoina. (Halkola 2009, 13.) Opinnäytetyössämme käytimme valokuvaa omien voimavarojen näkyväksi tekemisen keinona. Osallistajat saivat

päättää, minkälaisen kuvan itsestään halusivat otettavan. Halusimme omakuvatyöskentelyllä tukea osallistujien itsehavainnointia.

Henkilökohtaista valokuvaan liittyvää kuvatyöskentelyä kutsutaan terapeuttiseksi valokuvaukseksi, joka voi olla esimerkiksi itsetutkiskeluun pyrkivää valokuvausta (Halkola 2009, 16- 17).

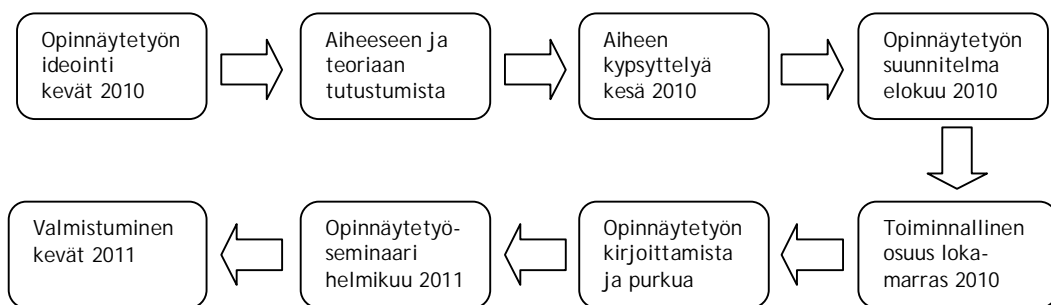
Valokuvaterapeuttisessa toiminnassa tarkastellaan valokuvan ja ihmisen suhdetta. Tähän vaikuttaa projektiivinen komponentti, mikä tarkoittaa sitä että ihmisen puhuessa valokuvasta hän puhuu samalla itsestään. Se, mitä ihminen näkee kuvassa, kertoo paljon hänen omista sisäisistä kuvistaan. Kuuluisin kuvan projektiivisuutta hyväksi käyttävä testi on Rorschachin musteläiskätesti. (Mannermaa 2000, 68.) Yleisesti ottaen kuvallinen ilmaisu mielikuvien ilmentämiseen toimii sanallista ilmaisua suuremmin (Mantere 2007, 14). Omakuvan ottamiseen liittyvä prosessi saattaa olla valokuvatun matka itseän. Kuvan katsojalle kuva ei kuitenkaan kerro kuvatun syvää minuutta, sillä kuvaa katsoessa katsojan omat tulkinnat sekä kulttuuriset seikat vaikuttavat kuvan merkityksien ymmärtämiseen. (Mäkiranta 2006, 57.)

Voimauttava valokuva- menetelmää käytetään yksilölliseen identiteettityöhön, perheen- ja työyhteisöjen vuorovaikutussuhteiden vahvistamiseksi ja toimintatapojen reflektointiin ja kehittämiseen. Menetelmä on sosiaalipedagoginen menetelmä. Voimauttava valokuva eroaa valokuvaterapiasta eikä sen harjoittaminen vaadi terapeutin ammattiosaamista. Voimauttavan valokuvan menetelmässä valokuvien ja valokuvaamisen avulla voidaan tutkia omia erilaisia rooleja, perhesiteitä sekä elämän tarinaa. Menetelmän avulla tuodaan näkyväksi sellaisia teemoja elämästä, joihin halutaan vaikuttaa. Teemat voivat olla miltä elämänalueelta tahansa. Kuvat auttavat hajanaisten ja tunnepitoisten asioiden selkiyttämistä sekä auttavat löytämään sellaisia voimavaroja, jotka eivät ole tulleet esille. Voimautuminen on ihmisestä itsestään lähtevää sisäisen voimantunteen kasvua. Ihmistä ei voi voimauttaa, vaan ihminen voi ainoastaan itse voimautua. (Savolainen, 2008 & Siitonen 1999)

Voimauttava valokuva- menetelmässä kuvattava itse määrittää millaisena hänet kuvataan ja miten hän haluaa kuvissa näkyä, valokuvaustilanteessa kuvaajan ja kuvattavan välillä käydään dialogia. Valokuvausprosessin edetessä ryhmässä pohditaan, ilmaistaan ja rakennetaan ryhmäläisten yhteisiä sekä yksilöiden omia tärkeiksi nousseita teemoja. Ryhmässä työskentely vahvistaa ryhmäläisen kokemusta nähdäksi tulemisesta kokonaisuutena sekä monimuotoisena itsenään. Menetelmän ideologiaan sisältyvä tasavertaisuuden edellytys tarkoittaa sitä että jokaisen joka käyttää voimauttava valokuva- menetelmää, täytyy olla itse kokeillut menetelmää ja kokenut niitä tunteita joita menetelmä herättää, tällöin voi ymmärtää toisen ainutlaatuisen kokemuksen toteutuksessa. (Savolainen, 2008.)

Käytimme opinnäytetyössämme voimauttavan valokuvauksen piirteitä mutta emme suoranaisesti käyttäneet voimauttavaa valokuvausta. Omakuvatyöskentely toimi voimauttavana toimintana osallistujan omien voimavarojen ilmentämisen kautta. Käytimme voimauttavaa valokuvausta yksilön omien vahvuuksien esille tuomiseen sekä näkyväksi tulemiseen hänen haluamastaan näkökulmasta. Toteutimme työskentelyn parityönä, jolloin kuvattava ja kuvaaja toimivat dialogissa keskenään. Jokainen ryhmän jäsen sai mahdollisuuden tulla kuvatuksi ja nähdyksi toivomallaan tavalla.

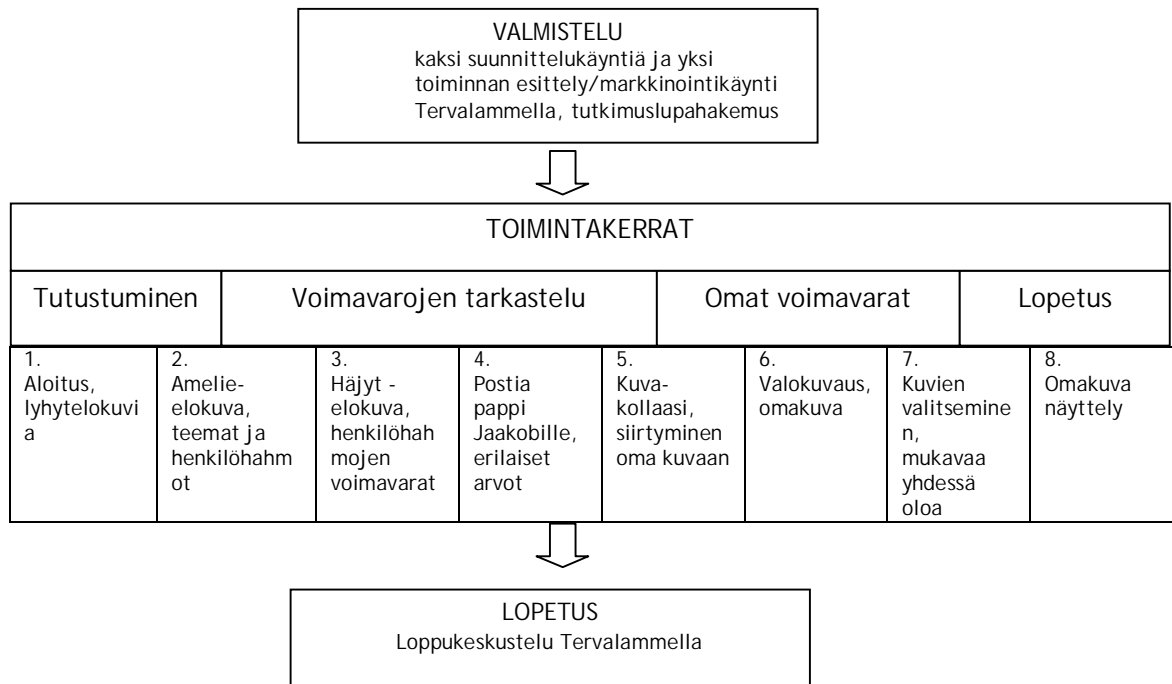
9 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Kaavio 2: Opinnäytetyöprosessin kuvaus, kevät 2010- kevät 2011

Aloitimme opinnäytetyöprosessin ideoimalla aihetta keväällä 2010. Elokuvan ja valokuvan käyttö sosiaalialalla oli kiinnostava aihealue ja halusimme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön kokeillen ja oppien jotain uutta. Elokuvan ja valokuvan käytöstä ei aluksi tuntunut löytyvän teoriaa, sillä ne ovat melko uusia suuntauksia terapeuttisina menetelminä. Kevään ja kesän 2010 aikana suunnittelimme opinnäytetyömme teoreettista viitekehystä sekä toiminnallista osuutta. Halusimme tehdä opinnäytetyömme aikuisille päihdekuntoutujille ja valitsimme Tervalammen kartanon päihdekuntoutuskeskuksen toimintaympäristöksemme. Opinnäytetyösuunnitelmaseminaarin pidimme elokuussa 2010, jossa esittelimme opinnäytetyömme teoreettisen viitekehysten, toimintasuunnitelmamme ja toimintakertojen alustavan rakenteen. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden teimme loka- marraskuussa 2010 Tervalammella. Toiminnallinen ryhmämme kokoontui yhteensä kahdeksana kertana neljän viikon ajan. Toiminnallisen osuuden jälkeen keskityimme opinnäytetyön kirjalliseen osuuteen, tarkensimme teoreettista viitekehystämme, peilasimme käytännön kokemuksia teoriaan ja purimme arviointia.

9.1 Toiminnan prosessikuvaus

Kaavio 3: Toiminnan prosessikuvaus

Monien eri toimintasuunnitelmien jälkeen päädyimme yhdistämään elokuvaterapiaa ja valokuvaa voimauttavana menetelmänä. Alusta asti oli selvää että emme toteuta toiminnassamme terapiaa, vaan käytämme sitä suuntaa antavana menetelmänä toiminnallemme. Halusimme toteuttaa vapaaehtoisuuteen perustuvaa mielekästä toimintaa, joka tukee päihdekuntoutujan voimaantumisen tunnetta. Periaatteena oli, että osallistuminen toimintaan ei vaadi aikaisempaa kokemusta valokuvauksesta. Tekninen osaaminen on toissijaista, joskin tärkeä osa valokuvaterapian osaamista (Halkola 2009, 17-18).

Kuten kaaviossa 3. valmisteluvaiheessa näkyy, ennen toiminnan aloittamista kävimme Tervalammella kolme kertaa. Kävimme ohjaajiemme kanssa myös keskustelua toiminnastamme puhelimitse ja sähköpostitse koko opinnäytetyön prosessin ajan. Ensimmäisen kerran kävimme Tervalammella alkukesällä 2010. Tällöin tutustuimme tiloihin ja keskustelimme työelämän opinnäytetyöohjaajiemme kanssa toiminnasta sekä siihen liittyvistä ideoista ja toiveista. Teimme myös yhdessä ohjaajien kanssa opinnäytetyösopimuksen, jossa vaihdoimme yhteystiedot, esittelimme toiminnan idean sekä käytännön asiat. Toisen kerran kävimme Tervalammella syyskuun alussa 2010. Tällöin esittelimme opinnäytetyösuunnitelmamme ja sovimme että toiminta toteutetaan iltatoimintana. Teimme myös alustavia tilavarauksia.

Kolmannen kerran kävimme Tervalammella lokakuussa 2010, jolloin menimme Tervalammen johtoryhmänkokoukseen markkinoimaan elokuva- ja valokuvausryhmää. Kokouksessa paikalla olivat kaikkien yhteisöjen asiakas- sekä ohjaajaedustajat. Olimme tehneet toiminnastamme mainoksen (liite 4), jonka jaoimme kokouksessa yhteisöjen edustajille. Kerroimme lyhyesti elokuva- ja valokuvausryhmästä ja opinnäytetyöstä sekä sen periaatteista. Yhteisöjen edustajilla ja Tervalammen ohjaajilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä toiminnasta. Samalla toimitimme suostumuslomakkeet (liite 5) yhteisöjen ohjaajille, jotta he voisivat antaa lomakkeita ilmoittautuneille jo ennen toiminnan alkua. Suostumuslomakkeissa ryhmään osallistujat hyväksyivät toiminnan ja tulivat tietoisiksi opinnäytetyöstä sekä sen julkisuudesta. Johtoryhmässä olleet yhteisöjen edustajat kertoivat elokuva- ja valokuvausryhmästä omissa yhteisöissään. Haimme tutkimuslupaa (liite 6), yhteistyössä työpaikkaohjaajamme kanssa, Helsingin kaupungilta.

Elokuvaryhmään ilmoittautumiseen oli aikaa neljä päivää. Tämä johtui siitä että Tervalammen kuntoutusjaksot ovat lähtökohtaisesti neljän viikon kestoisia, myös toimintamme kesti neljä viikkoa. Jotta ryhmään sitoutuminen olisi ollut mahdollista, ilmoittautumisaika oli lyhyt. Kaikilla Tervalammen aikuisilla asiakkaila oli mahdollisuus ilmoittautua elokuva- ja elokuvaryhmään. Halusimme painottaa toiminnan vapaaehtoisuutta, emmekä rajata sitä tiettyyn yhteisöön. Tämä oli mielestämme järkevää osallistujien motivaation kannalta ja hyvää vaihtelua Tervalammen arkitoimintaan. Asiakkaan päätösvalta tukee motivaatiota hoidossa ja motivoivat työskentelytavat korostavat valinnan vapautta (Miller 1999). Ajankohdaksi muodostui ilta- aika, joka oli Tervalammen ohjaajien toive, koska ohjattua iltatoimintaa ei ollut aikaisemmin järjestetty.

Ennen toiminnan alkua ilmoittautumisia elokuvaryhmään tuli seitsemän. Ensimmäisellä kerralla osallistujia oli kaksi. Toimintakerran jälkeen otimme yhteyttä ohjaajaamme Tervalammella ja keskustelimme pienestä osallistujamäärästä. Ohjaajamme otti yhteyttä ilmoittautuneisiin ja muistutti elokuvaryhmästä. Toisella kerralla osallistujia oli kuusi. Kuulimme ryhmäläisiltä että tiedonkulussa oli ollut ongelmia, toimintamme alkamisajankohdasta oli ollut eri aikoja sekä epätietoisuutta osallistujien ryhmään kuulumisesta. Toisen toimintakerran jälkeen yksi osallistuja keskeytti ryhmämme, koska lopetti kuntoutuksen Tervalammella. Kolmannella kerralla ryhmäämme tuli vielä yksi osallistuja lisää. Kolmannesta kuudenteen toimintakertaan asti ryhmä pysyi vakiona, kuuden osallistujan ryhmänä. Kuudennen kerran jälkeen ryhmästä lähti kaksi osallistujaa, koska heidän kuntoutusjaksonsa loppui, tämä oli jo alusta asti tiedossa. Kahdella viimeisellä kerralla osallistujia oli neljä.

Aloitimme toiminnan lyhytelokuvien katsomisella, koska ne ovat kevyempiä katsoa ja käsitellä verrattuna kokopitkiin elokuviin. Tämän jälkeen siirryimme kokopitkiin elokuviin. Katsoimme kolmena eri toimintakertana kolme elokuvaa, joiden kautta käsitelimme eri tavoin voimavaroja. Käsitelimme voimavaroja niin, että siirryimme yleisestä voimavarakeskustelusta henkilökohtaisempaan suuntaan. Tarkoitus oli elokuvien voimavarakeskeisen käsittelyn kautta siirtyä henkilökohtaisen omakuvatyöskentelyyn. Siirryimme elokuvan käytöstä valokuvaan omakuvaa käsittelevän kuvakollaasin kautta. Omakuvan tarkoituksena oli tuoda esille voimavaroja, joita voivat olla esimerkiksi omat taidot tai kiinnostuksen kohteet, sekä kuvata osallistujaa hänen haluamallaan tavalla. Viimeisellä toimintakerralla omakuvanäyttelyn tarkoitus oli arvostaa jokaista ryhmäläistä ja heidän töitään. Toimintaosuuden jälkeen kävimme Tervalammella ohjaajamme kanssa lyhyen loppukeskustelun, jossa arvioimme kaikkien toimintakertojen sujumista ja tavoitteiden saavuttamista.

Toiminnassamme käytimme erilaisia toiminnallisia harjoitteita toimintakertojen aloituksissa ja lopetuksissa sekä elokuvien käsittelyissä. Tällaisia toiminnallisia harjoitteita olivat mielipidepiiri, kuvakollaasi, kuvakorttien käyttö ja kirjalliset tuotokset, jotka toimivat ryhmässämme käsiteltävien asioiden tukena ja niiden näkyväksi tekemisen välineenä. Mielipidepiirissä ohjaajat esittävät erilaisia väittämiä ja osallistujat astuvat askeleen eteenpäin mikäli ovat samaan mieltä, pysyvät paikoillaan jos eivät osaa vastata tai astuvat askeleen taaksepäin jos ovat erimieltä. Mielipidepiiri on hyvä keino herättää ajatuksia tietystä aiheesta ja hyvä arvojen käsittelykeino. Kuvakollaasi toimi osallistujien omakuvan hahmottamisen ja suunnittelemisen tukena. Kuvakortit toimivat aloituksissa ja lopetuksissa mielialan ja kuulumisien ilmaisun apuna. Joskus kuvien kautta on helpompi kertoa omista tuntemuksistaan. Kuvan erityislaatu verrattuna sanalliseen viestintään antaa kovalle mahdollisuuden päästä ihmisen tajunnan läpi helpommin hukkumatta jokapäiväiseen informaatiotulvaan. Kuvan värit, muodot ja asetelmat koskettavat tietoisuuden ja tiedostamattoman tasoja. Taiteen kautta asiakas saa mahdollisuuden avata sisäisiä lukkoja ja olla läsnä omien tunteiden kanssa. (Saarelainen, 100.)

9.2 Toimintakerrat

1. 18.10.2010 Tutustumista toimintaan

Ensimmäinen toimintakertamme alkoi kello 18.00. Ilmoittautuneita ryhmäämme oli seitsemän, mutta paikalle saapui vain kaksi osallistujaa. Kuulutimme vielä keskusradiosta ryhmän alkamisesta, mutta muita osallistujia ei saapunut paikalle. Aloitimme ryhmän osallistujien sekä itsemme esittelyllä. Tämän jälkeen kävimme kaikki toimintakerrat

pääpiirteittäin läpi sekä teimme ryhmäsopimuksen, jossa sovimme tauoista, aikatauluista sekä vaihtoehtoisuudesta ryhmän aikana tapahtuvista keskusteluista. Annoimme osallistujille paperiversiona toiminnan lyhyen kuvauksen sekä aikataulut. Osallistajat täyttivät myös suostumuslomakkeen toimintaa ja opinnäytetyöhön osallistumisesta. Annoimme osallistujille kolmiosaiset kyselylomakkeet täytettäväksi toimintakerran aikana. Katsoimme kolme suomalaista lyhytelokuvaa "Järvi", "Hiihtäjät" ja "Menestyjä" (liite 7). Valitsimme lyhytelokuvat koska ne olivat suomalaisia ja toisistaan poikkeavia ja erityyppisiä. "Järvi" elokuva edusti komediaa, "Hiihtäjät" dokumenttityyppistä kerrontaa ja "Menestyjä" oli koskettava draamatyyppinen lyhytelokuva. Tämän jälkeen keskustelimme kyseisistä lyhytelokuvista yleisellä tasolla sekä siitä, mitä tunteita ne herättivät. Lopuksi kävimme toiminnan jälkeiset tuntemukset läpi korttien kautta niin, että osallistajat saivat valita kortin mikä kuvasi heidän tuntemuksiaan toiminnan jälkeen. Kertasimme vielä seuraavan toimintakerran ajankohdan.

Ensimmäisellä kerralla tavoitteenamme oli tutustuminen sekä toiminnan esittely. Tutustumisessa hyödynsimme kuvakortteja helpottamaan keskustelua. Virittäydymme toimintaan sekä tuleviin toimintakertoihin lyhytelokuvien avulla. Lyhytelokuvat toimivat kevyenä tapana lähestyä elokuvallista toimintaa. Ensimmäisen toimintakerran tarkoituksena oli olla houkutteleva ja kevyt, tämän vuoksi painotimme toiminnassa keskustelua.

Ryhmän alussa esittelyvaiheessa osallistujien keskuudessa heräsi paljon kysymyksiä toiminnasta ja sen tavoitteista sekä hyödystä opinnäytetyöhömmme. Vastasimme osallistujille kertomalla mahdollisimman tarkasti toimintakertojen sisällöstä sekä siitä että opinnäytetyössämme kokeilemme miten tämänkaltainen toiminta toimii päihdekuntoutuksessa. Kerroimme myös että toiminnan tavoitteena on käsitellä omia voimavaroja elokuvien ja valokuvan kautta. Emme halunneet kertoa suoraan opinnäytetyömme tavoitteita osallistujille, jotta ne eivät vaikuttaisi heidän osallistumiseensa tai käyttäytymiseen toiminnan aikana. Halusimme osallistujien toimivan omien ajatusten pohjalta, joten kerroimme tavoitteet pääpiirteisesti mutta jätimme kertomatta sen, kuinka olimme suunnitelleet pääsevämme tavoitteisiin.

Osallistajat vaikuttivat kiinnostuneilta toiminnastamme ja elokuvien katselusta. Aikatauluista puhuttaessa ryhmäläiset ehdottivat ryhmän ajankohdan aikaistamista, koska aikaisempi ajankohta sopisi paremmin ryhmäläisten päivärytmiin. Lyhytelokuvat aiheuttivat osallistujissa erilaisia tuntemuksia, joista osa oli myös ahdistuneita. Tämä tuli meille yllätyksenä sillä emme itse kokeneet elokuvia ahdistaviksi. Pohdimme aiheuttiko osallistujien oma elämäntilanne mahdollisesti negatiivissävyytteistä tulkintaa elokuviin. Yleisesti keskustelu elokuvien jälkeen oli vilkasta ja osittain syvällistäkin pohdintaa elokuvien merkityksistä.

Toimintamme muuttui hieman suunnitellusta toiminnasta. Aloituksemme ja esittelymme muodostuivat vapaamuotoisemmaksi, koska ryhmään osallistui kuuden sijasta vain kaksi osallistujaa. Tämän vuoksi vapaamuotoinen keskustelu tuntui luontevalta. Emme myöskään käyttäneet ryhmäsopimuksen tekoon niin paljon aikaa osallistujien pienen määrän vuoksi. Ajattelimme myös että voimme palata ryhmäsopimukseen ensikerralla ja jatkaa sen tekemistä, mikäli osallistujia tulisi enemmän ja tarvetta ryhmäsopimuksen täydentämiseen ilmenisi.

Ryhmän jälkeen pohdimme toimintakerran sujuvuutta ja seuraavan kerran rakennetta. Olimme suunnitelleet että seuraavan kerran elokuva olisi "Saksikäsi Edward", mutta koimme ryhmän jälkeen että kyseinen elokuva voisi olla liian surumielinen, joten päätimme valita uuden elokuvan. Mietimme myös mukavuusasioita elokuvan katsomisen kannalta, sillä tällä kerralla katsoimme elokuvaa tavallisesta televisiosta ja se tuntui liian pieneltä. Päätimme että yrittäisimme järjestää ensikerralle siirrettävän valkokankaan sekä projektorin käyttöömme, jolloin elokuvan katselu olisi miellyttävämpää.

2. 20.10.2010 Amelie, elokuvamaailmaa

Toinen toimintakerta oli kestoiltaan kolme tuntia ja osallistujia ryhmässä oli kuusi. Aloitimme ryhmän piirissä ja toivotimme kaikki osallistujat tervetulleiksi sekä esittelimme itsemme uusille ryhmäläisille. Kävimme kaikkien toimintakertojen rakenteet läpi ja otimme vastaan kysymyksiä. Laitoimme ryhmäsopimuksen esille ja kävimme sen läpi, mutta emme täydentäneet sitä. Tervalammen kartanossa on olemassa yleisiä ryhmäkäytänteitä, joita ovat muun muassa puhelinten sammuttaminen ryhmään tullessa ja jokaisen puheenvuoron kunnioittaminen. Osallistujille oli jo selvää miten ryhmässä käyttäytyään. Oman ryhmäsopimuksen lisäksi taustalla vaikuttivat Tervalammen kartanon yleiset ryhmäsäännöt.

Elokuva- ja valokuvaryhmän ryhmäsopimus:

- tauot -> yksi tauko kymmenen minuuttia
- ajoissa tieto ryhmästä - > muistutus päivän aikana
- ryhmän sisäiset keskustelut ja toiminta jää vain ryhmäläisille

Jaoimme suostumuslomakkeet allekirjoitettaviksi niille ryhmän jäsenille, jotka eivät vielä olleet täyttäneet sitä. Pyysimme ryhmäläisiä valitsemaan pöydälle asetetuista kuvista ja korteista sellaisen, joka kuvasi heidän omaa sen hetkistä tunnetta. Kävimme kuvat läpi yhteisesti ja ryhmäläiset saivat myös vuorollaan kertoa itsestään sen verran kuin halusivat. Sovimme ryhmän kanssa yhteisesti tauosta. Katsoimme elokuvan "Amelie". Elokuvan jälkeen keskustelimme yhdessä siitä heränneistä ajatuksista. Kävimme läpi elokuvan hahmoja, hahmoissa näkyviä piirteitä sekä elokuvassa esiin tulleita tunteita ja teemoja. Ennen loppupiiriä sovimme seuraavan kerran alkamisajaksi kello 17.00, koska ryhmäläiset olivat

toivoneet ajankohdan aikaistamista viime kerralla. Emme kuitenkaan voineet siirtää kaikkia toimintakertoja aikaisemmaksi, sillä yhdelle ryhmäläiselle ei käynyt kyseinen ajankohta. Lopuksi kävimme kuvien ja korttien avulla jokaisen ryhmäläisen elokuvasta ja toimintakerrasta jääneet tunnelmat.

Tarkoituksenamme oli elokuvan avulla käydä läpi ihmisen eri puolia. Koimme tärkeäksi hahmottaa ihmisen eri puolia ennen voimavaroihin syventymistä, johon siirryimme seuraavalla toimintakerralla. Mielestämme myös mukava yhdessäolo toteutui elokuvan positiivisen vaikutuksen myötä. Tuntui että elokuvan katsominen yhdessä toimi positiivisena tekijänä itse elokuvan lisäksi. Valitsimme elokuvaksi "Amelie", koska tarkoituksenamme oli käsitellä positiivisesta näkökulmasta ihmisen eri puolia. "Amelie" - elokuva on mielestämme positiivissävytteinen ja siinä on monenlaisia karrikoituja henkilöahmoja joista on helppo löytää ja nostaa esille ihmisen eri puolia. Toimintakertamme sisältö toimi johdantona seuraavan kerran voimavarakeskeiselle työskentelylle.

Elokuvasta "Amelie" nousi paljon erilaisia ajatuksia sekä tuntemuksia. Ryhmästä nousi teemoja rakkauden vahvasta voimasta, elämän koostumisesta pienistä palasista sekä siitä, että kun tarpeeksi yrittää, saavuttaa haluamansa. Tuntui, että elokuva herätti ryhmässä positiivisia ajatuksia. Ryhmässä keskusteltiin elokuvan tarinoiden kietoutumisesta yhteen. Ryhmässä esiintyi samaistumisen kokemuksia Amelien lapsuuteen yksinäisyyden ja erilaisuuden kautta. Tuntui että, osa ryhmästä piti elokuvaa mielenkiintoisena sekä erilaisena.

"Rakkaus on kaikkein vahvin voima"

"Ei pidä luovuttaa."

Pohdimme ryhmässä elokuvassa "Amelie" esiintyviä elokuvahahmoja. Ryhmä nosti esiin monia ihmisen erilaisia piirteitä. Ryhmässä keskusteltiin myös elokuvassa esiintyvistä kiusaaja-kiusattu - asetelmasta, ja siitä, milloin jokin teko on oikeutettua ja milloin ei. Elokuvasta keskustelu yhdessä ryhmänä tuntui herättävän osalle ryhmästä halua katsella elokuvia lisää ja ajatuksella. Keskustelimme ryhmässä television katselusta sekä siitä, että ohjelmia ja elokuvia katsoo helposti ikään kuin ajatuksettomana. Tuntui, että ryhmässä heräsi kiinnostusta alkaa katsomaan ohjelmia ja elokuvia eri silmin.

"Telkkarista tulee niin paljon paskaa..."

Ryhmäläisten alku- sekä lopputunnelmien kartoitus on tärkeässä roolissa ryhmän toimivuuden kannalta. Näin saadaan huomioitua ryhmän vireystila sekä siihen liittyvät mahdolliset muutokset. Ryhmän lopputunnelmia kysyttäessä mitä elokuvasta jäi itselle jokaisella

osallistujalla, mieli oli positiivisempi kuin ryhmään tullessa. Pohdimme ohjaajina, että elokuvalla oli osittain merkitystä osallistujien mielialan muutokseen.

”Minulla on peruspaska mielenlaatu..vaikka se tunne on aina taustalla..tällä hetkellä positiivinen, valoisampi”

3. 25.10.2010 Elokuva kuin elokuva

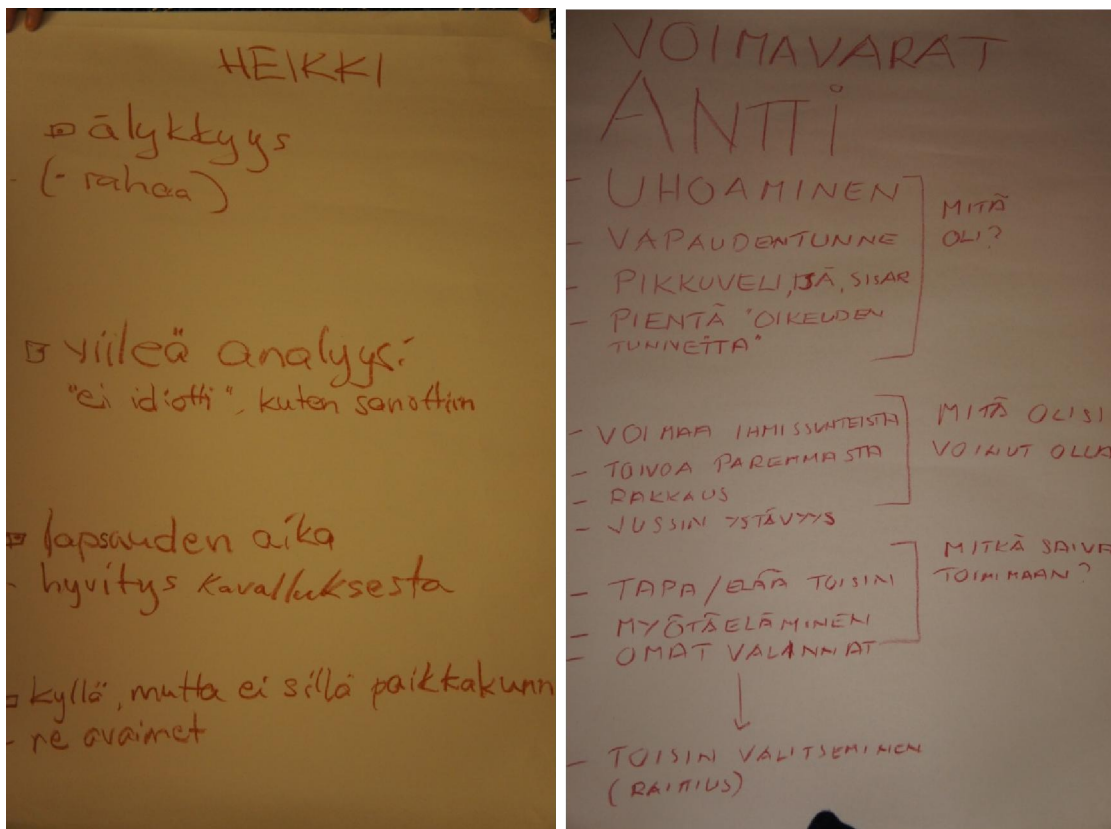
Kolmas toimintakerran kesto oli kolme tuntia ja osallistujia oli kuusi, sillä yksi ryhmäläinen oli keskeyttänyt kuntoutuksen, jonka vuoksi hän ei osallistunut enää ryhmäämme. Ryhmäämme saapui myös uusi osallistuja ja osallistujien lukumäärä pysyi samana. Aloitimme toiminnan piirissä, jossa jokainen osallistuja sai vapaasti kertoa millä mielellä oli toimintakerralle tullut. Aloituspäivän jälkeen keräsimme yhdessä isolle paperille erilaisia voimavaroja, joita ryhmäläiset saivat vapaasti mainita. Voimavarojen kirjaamisen tarkoitus oli, että voimavarat pysyvät osallistujien mielessä, ja pystyimme palaamaan niihin elokuvan jälkeen. Tämän jälkeen katsoimme, suunnitelmasta poiketen, elokuvan ”Häjyt”. Elokuvan jälkeen kävimme läpi piirissä yleisesti elokuvasta nousseita ajatuksia, jonka jälkeen kävimme elokuvahahmojen voimavaroja läpi parityöskentelyn kautta. Ryhmästä muodostui kolme vapaasti valittua paria, jokainen pari otti yhden elokuvan kolmesta ohjaajien ennalta valitusta hahmoista. Parit miettivät mitä voimavaroja hahmolla oli ja mitkä voimavarat olisivat voineet auttaa hahmoa tekemään erilaisia, elämäänsä positiivisesti vaikuttavia valintoja. Parit laittoivat työskentelynsä tulokset paperille ylös. Parityöskentelyyn oli 20 minuuttia aikaa. Parityöskentelyn jälkeen kävimme kunkin parin työn läpi ja keskustelimme vielä yhdessä elokuvahahmojen voimavaroista. Lopuksi kävimme osallistujien mietteet läpi vapaassa järjestyksessä, jolloin jokainen sai kertoa omasta olotilastaan tai mietteestä mitä ryhmä oli saanut aikaan.

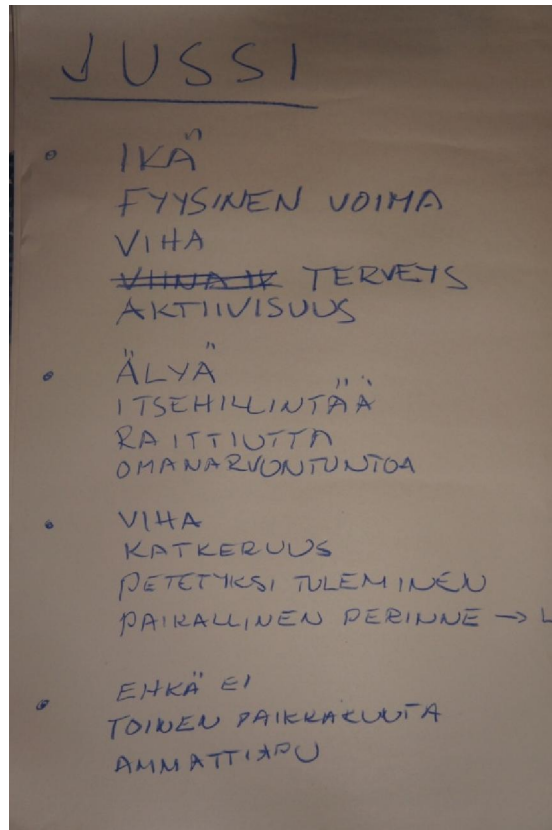
Ryhmäkeskustelussa nousseet voimavarat olivat:

- kyky toimia
- hyvä terveys
- avoin mieli
- hyvät ihmissuhteet
- mielekäs työ
- moraali
- tyytyväisyys ja tasapaino
- turvallisuus ja varmuus
- raittius
- kunnianhimo saavuttaa jotain
- tavoitteet

Tarkoituksenamme oli elokuvan kautta käsitellä ihmisen voimavaroja sekä puolia jotka voisi kääntää voimavaroiksi. Vaikka voimavarakeskustelu jäikin elokuvahahmojen tasolle, se herätti ajatuksia erilaisista voimavaroista. Parityöskentelyn tavoitteena oli herättää enemmän ajatuksia sekä keskustelua ryhmäläisten keskuudessa. Ennen elokuvaa kirjatut voimavarat toimivat virityksenä elokuvan katseluun. Halusimme myös kuulla mitä voimavara sana herättää osallistujissa. Parityöskentelytehtävän tarkoituksena oli erilaisten voimavarojen mahdollisuuksien näkeminen ihmisen elämässä. Tarkoituksenamme oli, että henkilöahmojen voimavarojen kautta ryhmäläisillä saattaisi nousta mieleen myös omia voimavaroja. Käsitelimme voimavaroja yleisesti, jotta seuraavalla kerralla olisi helpompi käsitellä osallistujien omia voimavaroja. Neljännen toimintakerran tarkoituksena oli käsitellä omia voimavaroja elokuvan Postia pappi Jaakobille kautta.

Kuva 1: Parityöt elokuvan "Häjyt" henkilöahmojen piirteistä ja voimavaroista

Suunnitelmasta poiketen emme katsoneet suunniteltua elokuvaa "Jalla, Jalla!", elokuvasta puuttui teknisten ongelmien vuoksi tekstitys, jonka puuttumisen huomasimme vasta puoli tuntia ennen ryhmän alkua. Löysimme hyllystä elokuvan "Häjyt" ja päätimme katsoa sen. Ajatuksenamme oli että minkä tahansa elokuvan hahmojen kautta voi pohtia voimavaroja. Emme kirjoittaneet tajunnan virtaa elokuvasta, koska tilanteessa keskustelu alkoi heti elokuvan jälkeen ja sujui kuin itsestään. Emme kokeneet tajunnan virtaa tarpeelliseksi herättämään jo alkanutta keskustelua vaan halusimme ohjata ryhmää osallistujien ehdoilla. Halusimme myös muokata toimintaa tilanteen mukaan osallistujalähtöisesti.

Ryhmän aikana huomasimme kuinka helposti joitakin suunniteltuja asioita unohtaa, mikäli ei ole kirjoittanut asioita ylös ja tarkista ryhmän aikana mitä on suunnitellut ryhmän aikana tehdä. Huomasimme että uppouduimme ohjaajina helposti keskusteluun ja unohdimme osan suunnitelluista tehtävistä, kuten emme muistaneet antaa vihkoja ryhmäläisille emmekä sanoneet avoimesta palautepaperista. Sovimme että ensikerralla pyrimme kirjoittamaan muistettavat asiat ylös.

Kokonaisuudessa ryhmä onnistui hyvin, vaikka poikkesimme suunnitelmasta ja elokuva jouduttiin vaihtamaan. Erityisesti huomasimme positiivisena että pystyimme yllättävässä tilanteessa toimimaan ratkaisukeskeisesti tavoitteiden mukaisesti ja suunnitelmaa joustavasti toteuttaen. Vaikka ryhmäläisten osallistuminen toimintaan oli yksilöllistä ja vaihtelevaa, koimme ryhmäläisten osallistumisen olevan aktiivista, niin että jokainen oli läsnä toiminnassa

ja mielenkiinto pysyi tekemisessä. Kaikkien ryhmäläisten mielestä elokuva ei ollut erityisen laadukas eikä hyvin tehty, kuitenkin ryhmäläiset kokivat mielekkääksi käsitellä sitä yhdessä.

”ennen mä nauroin esimerkiksi sille kohalle kun se navetta poltettiin”

”oishan tänkin ajan voinu huonomminkin käyttää, hyvät fiilikset”

”elokuvia pitäis kattoo enemmän tälleen arvioiden”

4. 27.10.2010 Elokuvan kosketus

Neljäs toimintakerta oli kestoaltaan kaksi ja puoli tuntia ja osallistujia ryhmässä oli kuusi. Aloitimme ryhmän piirissä ja kävimme sanallisesti läpi jokaisen ryhmäläisen tuntemukset. Tämän jälkeen pidimme mielipidepiiri- harjoitteen, jossa esitimme erilaisia väittämiä. Osallistujat siirtyivät piirissä joko eteenpäin ollessaan samaa mieltä, jäivät paikoilleen jos eivät osanneet vastata taikka siirtyivät taaksepäin jos olivat erimieltä. Jokainen osallistuja sai halutessaan kertoa miksi siirtyi valitsemaansa paikkaan. Kaikki väittämät olivat sidoksissa illan elokuvan teemaan. Tämän jälkeen katsoimme elokuvan ”Postia pappi Jaakobille”. Elokuvan jälkeen keskustelimme yhteisesti elokuvasta. Annoimme ryhmäläisille vihkot, joihin oli tarkoitus kirjoittaa jokaisen ryhmän jäsenen omat henkilökohtaiset voimavarat ennen seuraavaa toimintakertaa. Vihkot toimivat virittävänä tekijänä seuraavaa kertaa varten. Lopuksi kävimme läpi piirissä jokaisen ryhmäläisen lopputunnelmat.

Mielipidepiirin tarkoituksena oli herättää ryhmäläisissä ajatuksia elokuvan teemasta jo ennen elokuvan katsomista. Valitsimme elokuvan ”Postia pappi Jaakobille”, koska elokuva kertoo kahden ihmisen suhteesta sekä elämän muutoksesta, jossa arvot ja voimavarat tulevat esiin. Elokuvan tarkoituksena oli herättää keskustelua ryhmäläisten omista voimavaroista. Olimme suunnitelleet toimintakerralle harjoituksen Leila ja matkalaukku. Harjoituksessa oli tarkoitus tarkastella Leila - elokuvahahmon voimavaroja ja ominaisuuksia parityöskentelynä kirjaten ne ylös ennalta piirrettyyn Leila-hahmoon. Leila-hahmon matkalaukkuun pariin olisi ollut tarkoitus antaa Leilalle matkaeväät tulevaisuuteen vahvuuksien ja voimavarojen muodossa. Leilasta olisi ollut hyvä siirtyä omien voimavarojen käsittelyyn. Emme kuitenkaan toteuttaneet harjoitusta sillä aikataulumme oli liian tiukka, emmekä olisi kerinneet käymään harjoitetta kunnolla läpi. Yhteinen keskustelu tuntui luontevammalta elokuvan käsittelytavalta ryhmän kannalta.

Mielipidepiiri toimi toimintakerran alussa hyvänä elokuvaan virittävänä keinona. Mielipidepiirissä esitimme seuraavat väittämät. Menneisyys määrää tulevaisuuden, valhe hyvän asian puolesta on oikein, autetusta voi tulla auttaja, ihminen pärjää yksin, on oikein suojella lähimmäistään hinnalla millä hyvänsä, hyvä tarkoitus oikeuttaa pahan teon, anteeksiannolla on rajat, ihmisestä voi välittää vaikkei tunne tätä. Mielipidepiiri sai ryhmässä

aikaan syvällistä keskustelua elämän arvoista sekä moraalista. Keskustelua heräsi vertaistuesta sekä lähiverkoston tärkeydestä. Osa ryhmästä koki, ettei ihminen pärjää yksin.

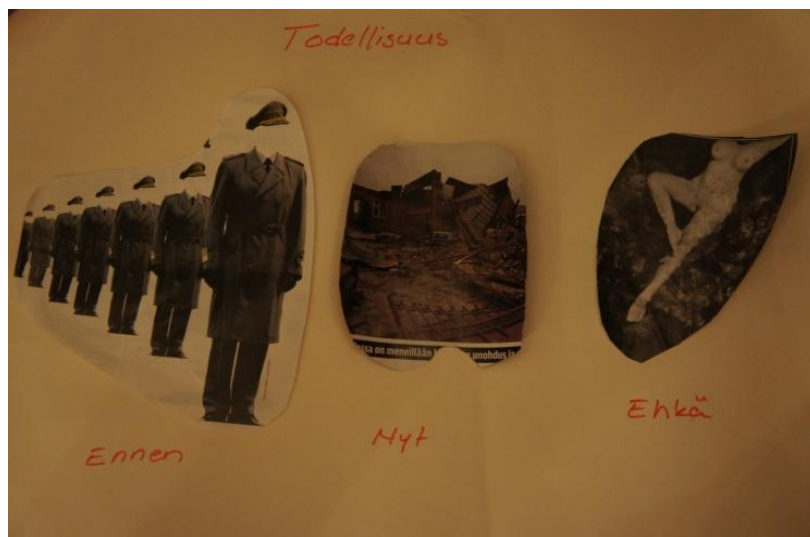
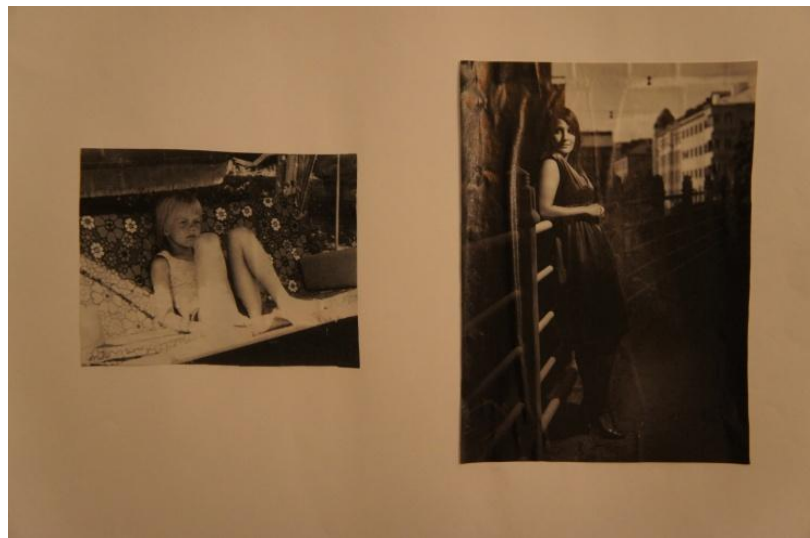
Elokuva "Postia pappi Jaakobille" herätti mielestämme ryhmässä vahvoja tunteita. Elokuvan jälkeen ryhmäläiset hiljentyivät ja pidimme heti elokuvan jälkeen tauon. Tauon jälkeen ryhmäläiset kertoivat elokuvan olleen vaikuttava sekä hyvä suomalainen elokuva. Ryhmäläisillä heräsi myös omakohtaisia kokemuksia. Elokuva herätti ryhmässä moraalista pohdiskelua ja liittyi mielestämme hyvin alussa tehtyyn mielipidepiiriin ja siinä heränneeseen keskusteluun.

"Jään pohtimaan asioita..".

5. 1.11.2010 Kohti omakuvaa

Viides toimintakerta oli kestoaltaan kaksi tuntia ja aiheena oli orientoituminen valokuvaukseen. Aloitimme ryhmän alkupiirillä, jossa kävimme läpi kaikkien osallistujien sen hetkisiä tunnelmia. Osallistujia oli tällä toimintakerralla kuusi. Kerroimme hieman ryhmäläisille voimauttavasta valokuvauksesta, sillä osallistujat olivat hyvin kiinnostuneita aiheesta. Meillä oli mukana myös kaksi Maailman ihanin tyttö- kirjaa, joita ryhmäläiset selasivat. Tämän jälkeen katsoimme projektorilla ennalta valitsemissämme valokuvia ja keskustelimme mitä valokuvat viestivät ja mitä ne voisivat kertoa kuvatusta. Tämän jälkeen aloitimme yksilötyöskentelyn lehtien parissa. Olimme tuoneet mukana erilaisia lehtiä, joista ryhmäläiset valitsivat kuvia ja tekivät kuvista isoille papereille kollaasin, joka kuvasi heidän tulevaa omakuvaa. Ohjeistuksena oli etsiä lehdistä sellaisia kuvia, jotka kuvasivat ryhmäläisen vahvuuksia tai voimavaroja hänessä itsessään tai ympäristössään. Aikaa tehtävälle oli noin 25 minuuttia. Toiminnan jälkeen kävimme piirissä kaikkien tuotokset läpi, niin että jokainen sai kertoa omasta työstään sen verran kuin halusi. Kysyimme samalla ryhmäläisiltä heidän toivomiaan kuvauspaikkoja. Tämän jälkeen kävimme vielä kierroksen, jossa jokainen sai sanalla tai parilla sanoa millä mielellä lähtee ryhmästä.

Kuva 2: Kuvakollaaseja

Tavoitteenamme oli orientoitua valokuvaukseen ja omakuvaan lehtityöskentelyn avulla. Lehtityöskentelyn tarkoituksena oli auttaa osallistujia hahmottamaan omakuvaansa sekä niitä voimavaroja tai vahvuuksia joita haluaa kuvassa ilmentää. Kerroimme voimauttavasta valokuvauksesta ryhmälle, koska he olivat siitä kiinnostuneita. Pohdimme kuitenkin jälkepäin että oliko tämä tarkoituksen mukaista toiminnan kannalta, sillä voimauttava valokuva toimi suuntaa antavana menetelmänä valokuvatyöskentelyssämme. Voimauttavan valokuvauksen läpikäyminen saattoi aiheuttaa ryhmäläisissä liian suuria odotuksia omakuvasta, sillä käytimme valokuvaukseen vain neljä tuntia. Maailman ihanin tyttö- kirjassa, jota tarkastelimme, valokuvausta on toteutettu monen vuoden aikana.

Kuva 3: Kuvakollaaseja

Ryhmäläiset osallistuvat aktiivisesti toimintaa ja olivat kiinnostuneita valokuvauksesta. Osalla ryhmäläisistä oli aikaisempaa kokemusta valokuvauksesta ja se herätti ryhmässä keskustelua valokuvauksen tekniikoista sekä kuvan laadusta. Kävimme myös läpi kumpana, valokuvaajana vai valokuvattavana, kukin ryhmäläisistä on yleensä ollut ja miltä se on tuntunut. Ryhmäläisillä oli selkeät ajatukset omasta suhteestaan valokuvaukseen. Ryhmäläiset olivat tottuneet olemaan joko kuvattavina tai kuvaajina. Osa ryhmäläisistä tunsu kameran kanssa työskentelyn luonnolliseksi, osa ei. Lehtityöskentely vaati hieman motivointia osalla ryhmäläisistä, mutta kaikki saivat oman tuotoksen tehtyä. Yksi ryhmäläinen lähti kesken

ryhmän koska koki itsensä liian väsyneeksi jatkamaan toimintaa tällä kertaa. Toinen ohjaajista jutteli hetken hänen kanssaan ja sopi että hän tulee kuitenkin ensikerralla ryhmään. Mielestämme oli hyvä että ryhmäläinen kertoi väsymyksestään ja keskustelussa lupasi tulla ensikerralla ryhmään.

6. 4.11.2010 Omakuva

Kuudes toimintakerta oli kestoltaan neljä tuntia ja osallistujia ryhmässä oli kuusi. Aloitimme kerran vapaamuotoisesti keskustelemalla kunkin omasta kuvasta. Alkukeskustelussa kävimme läpi kaikkien kuvauspaikat ja kaikki ryhmäläiset olivat miettineet paikat jo etukäteen valmiiksi. Kameroiden kanssa oli pientä hämminkiä ja kamerat olivat eritasoisia. Kaikilla ryhmäläisillä ei myöskään ollut paljon kokemusta kuvaamisesta, joten kaikilla oli eri lähtökohta työskentelyyn. Osallistujat toimivat kolmena parina, tunnelma ryhmässä oli innostunut. Kävimme kameroiden perusasetukset läpi kaikkien kanssa. Yksi ryhmäläinen osallistui muiden ryhmäläisten opastukseen kameroiden käytössä ja tämä loi tilanteeseen sujuvuutta. Ryhmäläiset kuvasivat noin kaksi tuntia, jokainen pari omaan tahtiinsa. Ryhmäläiset saapuivat takaisin ryhmätilaan omassa tahdissaan, joka loi toimintakertaan vapaata tunnelmaa. Siirsimme kuvat koneelle, josta ryhmäläiset saivat heti tarkastella omia kuviaan. Kaksi ryhmäläistä halusi vielä mennä kuvaamaan ohjaajan kanssa. Kuvat siirrettiin cd-levyille ja annettiin ryhmäläisille, jotta he voivat valita teetettävän kuvan kaikessa rauhassa ensikerraksi.

Tavoitteenamme omakuvan ottamisessa oli se, että osallistuja saisi itsestään kuvan, jossa näkyisi hänestä jokin omavalintainen vahvuus tai ominaisuus itsessä. Kuvan tarkoituksena oli tuoda kuvattava nähdyn sellaisena kuin kuvattava itse halusi. Kuvausprosessin tavoitteena oli toimia voimauttavana tekijänä ryhmäläisille. Parityöskentelyssä tarkoituksena oli mahdollistaa ryhmäläisille kuvattavana olemisen lisäksi myös kuvaamisen kokemus sekä vertaistyöskentely, jossa kuvaaja ja kuvattava pystyvät luontevasti jakamaan kokemuksen. Aikamme kuvaamiseen oli rajallinen, joten parityöskentely oli ajallisesti mielestämme järkevä ratkaisu.

Kuvaaminen herätti osalla ryhmäläisistä ahdistusta, sillä kuvattavana ollessa oli vaikeaa kertoa toiselle millaisen kuvan haluaa. Kuvaamiseen oli ryhmäläisten mielestä vaikea orientoitua nopeasti, aikaa kuvaamiseen ja kameroihin totuttelemiseen olisi pitänyt olla enemmän. Jalustan puuttuminen loi omat vaikeutensa saada tarkkoja kuvia. Kuitenkin osa ryhmäläisistä koki kuvaamisen onnistuneena toimintana. Kaksi ryhmäläistä lähti ryhmästä kuntoutuksen loppumisen takia tämän kuudennen toimintakerran jälkeen. He tekivät loppuarvioinnit kirjallisesti toimintakerran lopuksi. Sovimme kuvien lähettämisestä heille, heidän omien Tervalammella olevien ohjaajien kautta.

Ryhmäläisiltä tuli paljon kehittämissuhteita toiminnan suhteen. Ryhmäläiset ehdottivat että olisi ollut hyvä, mikäli kuvia olisi voinut ottaa vapaasti koko toiminnan ajan, jolloin kuvaamisaikaa olisi ollut neljä viikkoa. Toinen kehitysehdotus mikä nousi useammalta ryhmäläiseltä, oli se että valokuvaamiseen olisi toivottu enemmän ohjausta ja vinkkejä, kuinka kuvia olisi hyvä ottaa. Huomasimme että omakuvan ottaminen oli hyvin tarkkaa ainakin osalle ryhmäläisistä ja he olivat osittain kovin kriittisiä omia kuviaan kohtaan.

7. 8.11.2010 Mukavasti yhdessä

Seitsemäs toimintakerta oli kestoaltaan kaksi tuntia ja osallistujia ryhmässä oli kolme. Aloitimme ryhmän piirissä ja keskustelimme yhdessä edellisestä toimintakerrasta. Jokainen ryhmäläinen sai kertoa oman kokemuksensa ja tunteensa kuvattavana olemisesta ja kuvaajana toimimisesta. Ryhmäläiset saivat myös antaa suoraa palautetta kuvauskerrasta. Katsoimme Charles Chaplin lyhytelokuvan ja keskustelimme elokuvan herättämistä ajatuksista. Tämän jälkeen jokainen ryhmäläinen valitsi yhden kuvan jonka halusi teettää näyttelyyn. Jokainen ryhmän jäsen kirjoitti omakuvastaan muutaman sanan, jossa he kertoivat kuvastaan sen mitä halusivat ja antoivat kuvalle nimen. Näyttelyyn valmisteltiin yhden ryhmäläisen toimesta slideshow - esitys, johon ryhmäläiset valitsivat viimekerralla otetuista omista kuvistaan haluamansa kuvat. Lopuksi pidimme elokuva-aiheisen leikkimielisen tietokilpailun.

Tavoitteena tälle seitsemännelle toimintakerralle oli mukava yhdessäolo sekä rento elokuvan katselu. Elokuvan tarkoituksena oli toimia mielekkäänä yhteisenä elokuvakokemuksena, ilman syvempää tarkoitusta. Elokuvan jälkeen keskustelimme elokuvista yleensä sekä elokuvan alkuuurista, sillä elokuvamme sijoittui 1900- luvun alkuun. Kuvista kirjoittamisen tavoitteena oli toimia apuna omakuvan jäsentämisessä. Tietokilpailu toimi myös kevyenä leikkimielisenä lopetuksena toimintakerralle.

Kuvien valitseminen ja niistä kirjoittaminen herätti ryhmäläisissä lisää pohdintaa kuvan merkityksestä. Jokainen löysi kuvalleen omanlaisensa merkityksen. Tuntui, että kirjoittaminen oli osalle ryhmästä haastava tehtävä. Ryhmä koki itse kuvaustilanteen haasteelliseksi, joten osalla kuvan merkitys oli tuntunut häviävän. Omakuvaan palaaminen kirjoittamisen keinoin näytti mielestämme kuitenkin tuovan kuvaa lähemmäksi itseä.

Kuvien nimet ja tarinat olivat seuraavanlaiset:

”The Hot Spot of Tervalampi from bird’s nest” - Kaikki oleellinen Tervalammen aamusta, joka aukeaa syksyn harmaaseen arkeen.

Metsänhoitaja tutkimassa syysasuista Siperian lehtikuusta (*Larix Sibirica*) Tervalammen kartanon pihapiirissä.

MIRROR IMAGE - Vuosikausia, useissa sodissa, maailman pahuutta nähneet.

Sopimatonta? Ei suinkaan!

Näyttelyyn valmistettava slideshow- esitys nousi täysin ryhmän toiveesta. Eräs ryhmän jäsen otti omaehtoisesti vastuulleen esityksen koonnin ja ideoinnin. Mielestämme tämä antoi hänelle mahdollisuuden toteuttaa omaa osaamistaan ja vahvuuttaan. Lyhytelokuva sekä leikkimielinen tietokilpailu toimivat mielestämme ryhmässä kevyenä tekemisenä ja hyvänä vastapainona valokuvan valitsemiselle ja siitä kirjoittamiselle. Toimintakerran tarkoituksena oli olla kevyt ja mielekäs.

8. 10.11.2010 Tässä olen

Kahdeksas toimintakerta oli kestoaltaan kaksi tuntia ja osallistujia ryhmässä oli neljä. Aloitimme ryhmän järjestämällä tilan näyttelykuntoon. Jokainen ryhmän jäsen sai ripustaa kuvansa juuri sellaiselle paikalle tilassa kuin halusi. Kuvien viereen ryhmäläiset asettivat omakuvan nimen ja kuvasta kertovan lausahduksen. Näyttelyn avajaiset olivat kestoaltaan 45 minuuttia ja näyttelyn aikana ryhmän jäsenet kertoivat omakuvastaan näyttelyvieraille. Näyttelyssä oli esillä myös ryhmän jäsenistä sekä Tervalammen kartanon ympäristöstä koostuvista kuvista slideshow- esitys. Näyttely jäi vierailijoille avoimeksi vielä kahdeksi seuraavaksi päiväksi.

Näyttelyn jälkeen pidimme loppuarvioinnin. Jokainen ryhmän jäsen sai vastata seitsemään kysymykseen nimettömästi. Arvioinnin jälkeen ryhmäläiset valitsivat yhden kuvan, joka kuvasi heidän tunnettaan ja ajatustaan kokonaisuudessaan ryhmästä, sekä toisen kuvan, joka kuvasi heidän sen hetkistä tunnettaan. Kävimme jokaisen ryhmäläisen tuntemukset yhteisesti läpi. Lopuksi keskustelimme vapaasti toiminnasta ja ryhmäläiset saivat esittää mieltään askarruttavia kysymyksiä. Jaoin paperit, joissa kiitimme ryhmäläisiä ja jossa kerroimme opinnäytetyömme luku-mahdollisuudesta Internetissä.

Näyttelyn tavoitteena oli tuoda ryhmämme toiminta näkyväksi sekä koota toimintamme yhteen. Halusimme panostaa näyttelyyn, koska pidimme tärkeänä että osallistujat saivat oman työn muiden nähtäväksi sekä arvostuksen työskentelystään näyttelyn kautta. Näyttely muodostui mielestämme juuri ryhmän näköiseksi. Jokaisella ryhmän jäsenellä oli mahdollisuus vaikuttaa näyttelyn järjestelyyn sekä omakuvien esillepanoon. Olimme tuoneet näyttelyn avajaisiin syötävää sekä juotavaa ja pidimme näyttelyn alkupuolella pienen avajaispuheen.

Se, että ryhmän jäsenet saivat kertoa omakuvastaan, antoi mielestämme jokaiselle mahdollisuuden avata kuvaa juuri sen verran kuin itse halusi sillä kuvat tuntuivat olevan melko henkilökohtaisia. Koimme että näyttely oli merkittävä osa toimintaa ryhmäläisille.

Lopputuntemusten läpikäynnissä nousi ajatuksia päihdeettömästä jatkosta.

"Kun on ottanut kuppia ei ole oikein mitään saanut käytyä loppuun..tämän sain..vain kerran myöhästyin."

"..antanut osakseen valoa siihen että selvinpäinkin on kivaa tekemistä."

"..vastaavaa harrastusta kuin vain kuppila."

"..hyvä tavallaan opetus tämä kuukausi."

Ajatuksia heräsi myös harrastusmahdollisuudesta sekä uudenlaisesta tekemisestä.

"..piilossa olevat voimavarat pääsee tän tyyppisissä tilanteissa esille."

"..pienellä vaivalla saa kivoja juttuja aikaseksi."

"Antoi uutta innostusta kuvien ottamiseen"

"Kepeyttä, sadunomaisuutta, mielikuvitusta"

Ryhmäläiset saivat myös esittää ohjaajille kysymyksiä. Keskustelun aiheeksi nousivat ohjaajien mahdolliset ennakkoluulot ryhmää kohtaan. Keskustelimme ennako-odotuksista ryhmää ja toimintaa kohtaan. Ryhmässä nousi keskustelua siitä koimme ohjaajina jännitystä päihdeongelmaisten ihmisten kanssa toimimisesta. Kerroimme avoimesti omista ajatuksistamme ja siitä, että ryhmän tarkoituksena ei niinkään ollut kohdata ryhmäläisiä päihdeongelmaisina, vaan ihmisinä ja yksilöinä.

10 ARVIOINTI JA ANALYYSI

Käytimme toiminnan arvioinnissa erilaisia arviointi menetelmiä, jotka olivat vapaamuotoinen palautepaperi, havainnointi, toiminnallinen arviointi sekä kyselylomake. Havainnoinnissa käytimme apuna kahta erilaista valmiiksi tehtyä lomaketta.

Yhtenä pääarviointimenetelmänä käytimme havainnointia, jossa käytimme apuna havainnointilomaketta, jonka täytimme jokaisen toimintakerran jälkeen. Havainnoinnin etuna on se että sen avulla saadaan välitöntä tietoa toiminnasta. Toisaalta havainnoinnin haittatekijänä voi olla objektiivisuuden kärsiminen, mikäli havainnoija sitoutuu tunnepitoisesti ryhmään. Joissakin tilanteissa havainnointi merkintöjä ei voi tehdä samaan aikaan toiminnan aikana, jolloin muistiinpanot täytyy tehdä välittömästi toiminnan jälkeen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 208-209.) Havainnoinnin menetelmiä on useita, me

käytimme toiminnassamme osallistuvaa havainnointia. Osallistuva havainnointi on vapaasti tilanteessa muotoutuvaa ja tutkija osallistuu ryhmän toimintaan (Hirsjärvi ym. 2007, 209).

Käytimme arviointiin kolmesti toistuvaa kontrolloitua kyselyä, jossa tarkoituksenamme oli arvioida osallistujien kokemusta ryhmästä voimavarakeskeisestä näkökulmasta. Kysely toteutettiin toiminnan alku-, keski- ja loppuvaiheessa. Kontrolloitu kysely voidaan jakaa kahteen erilaiseen, informoituun kyselyyn ja henkilökohtaisesti tarkistettuun kyselyyn. Informoidussa kyselyssä tutkija vie kysely laput kyselyyn osallistujille, jotka lähettävät kyselyn tutkijalle täytettyään sen. Henkilökohtaisesti tarkistetussa kyselyssä tutkija voi lähettää kyselyt osallistujille, mutta hakee ne itse kyselyyn osallistujilta ja voi samalla tarkistaa kyselyn vastaukset ja kysellä niistä. (Hirsjärvi ym. 2007, 191-192.) Toteutimme kyselyn niin että se jaettiin, täytettiin ja palautettiin yhden toimintakerran aikana, sillä halusimme varmistaa näin jokaisen ryhmäläisen osallistumisen kyselyyn.

Käytimme kyselyssä monivalintakysymyksissä asteikkoihin perustuvaa kysymystyyppiä sekä avoimia kysymyksiä. Vastaja voi vastata avoimiin kysymyksiin omin sanoin. Asteikkoon perustuva monivalintakysymyksissä esitetään väittämiä, joihin vastaja valitsee asteikolta sopivan voimakkuuden omalle mielipiteelleen. Avoimien kysymyksien etu on siinä että vastaajalla on vapaus kuvailla omin sanoin vastaustaan. Toisaalta monivalintakysymyksessä vastaajan on helpompi valita jo nimetty vaihtoehto tai asia ja tämä helpottaa vastaamista. (Hirsjärvi ym. 2007, 193-196.) Valitsimme monivalintakysymykset, jotta kynnyks vastaukseen olisi matala ja kyselystä ei tulisi raskas. Jokaisen monivalintakysymyksen yhteydessä esitimme myös avoimen kysymyksen, "muuta lisättävää", jossa vastaja voisi halutessaan selittää tai kuvailla omaa vastaustaan.

Käytimme vapaamuotoista palautepaperia jokaisen toimintakerran ajan, jolloin ryhmäläiset pystyivät ilmaisemaan mielipiteensä toiminnasta anonyyminä toimintakerran aikana.

Pohdimme ja arvioimme jokaisen toimintakerran jälkeen toiminnan sujumista ja mietimme kehittämismahdollisuuksia oman havainnointilomakkeen avulla. Lisäksi havainnoimme vuorotellen toteutuskertojen sujumista toistemme ohjaamista arvioiden oma- ja vertaisarviointilomakkeen avulla. Viimeisellä toimintakerralla pidimme kevyen toiminnallisen arvioinnin, jossa palautimme mieliin toimintakerrat, laittamalla eri puolille huonetta eriaiheisia kysymyksiä. Pyysimme tässä yhteydessä asiakkailta myös palautteen ohjaajien toiminnasta. Jokainen ryhmäläinen kirjoitti yhden nimettömän lapun kutakin kysymystä kohden.

Käytimme ohjaamisen arvioinnissa ohjaajien oma- ja vertaisarviointilomaketta. Lomakkeessa oli kaksi kohtaa, ensimmäisessä kohdassa arvioimme omaa ohjaamista ja toisessa kohdassa toistemme ohjaamista. Toteutimme arvioinnin niin että havainnoimme vuorotellen toinen

toisiamme. Havainnoimme jokaisen toimintakerran kokonaisuutta havainnointilomaketta käyttäen. Puramme havainnointiamme toimintakerroista sekä ohjaamisen oma- ja vertaisarviointia suoraan analyysi osiossa, koimme sen olevan selkeämpää ja välttävän turhaa toistoa kerronnassa. Käytimme havainnointilomakkeita myös toimintakertojen kuvauksen tukena.

10.1 Kyselylomakkeet

Kyselylomakkeessa oli kolme kysymystä, teenkö itsenäisiä päätöksiä, jännittääkö ryhmässä puhuminen ja mitkä ovat vahvuutesi. Jokaisen kysymyksen kohdalla oli monivalintakysymys asteikolla 1- 5 sekä avoin kohta.

Ensimmäisessä kysymyksessä teenkö itsenäisiä päätöksiä ryhmässä suurimmalla osalla oma arvio oli pysynyt samana jokaisessa kolmessa kyselylomakkeessa. Kahdella ryhmäläisellä oma arvio oli muuttunut yhdellä numerolla. Toisella ryhmäläisellä oma arvio oli korkeampi ja toisella matalampi. Toisessa kysymyksessä jännittääkö ryhmässä puhuminen puolella ryhmäläisistä arviointi asteikolla oli pysynyt samana ja puolella muuttunut. Yhdellä ryhmäläisellä jännitys oli laskenut kahdella numerolla ja kahdella noussut 1/2-1 numerolla. Kolmannessa kysymyksessä omien vahvuuksien nimeämisessä kahdella ryhmäläisellä vahvuudet olivat pysyneet samoina jokaisessa kyselylomakkeessa. Kahdella ryhmäläisellä oli nähtävissä ryhmätoiminnan herättämiä vahvuuksia, kuten mielikuvitus sekä luovuus ja kahdella oli nimetty useampia vahvuuksia sekä yksityiskohtaisemmin kuin ensimmäisessä kyselylomakkeessa.

10.2 Vapaamuotoinen palautepaperi

Vapaamuotoinen palautepaperi oli tarkoitus laittaa esille jokaisen toimintakerran aikana, jolloin osallistujilla oli mahdollisuus antaa nimetöntä palautetta toiminnasta. Unohdimme kuitenkin ensimmäisellä ja toisella toimintakerralla laittaa vapaamuotoisen palautepaperin esille, mutta seuraavilla kerroilla palautepaperi oli aina esillä. Osallistujat eivät aktiivisesti käyttäneet palautepaperia.

Palautteet vapaamuotoisessa palautepaperissa:

- mukava ohjelma
- vaihtelua arkeen
- mielenkiintoiset elokuvat
- useampana päivänä valokuvausta

10.3 Loppuarviointi

1. Tukiko toiminta päihteettömyyttäsi? Saitko toiminnasta ideoita vapaa-ajan viettoon? Mitä, miten?

Viiden osallistujan mielestä toiminta tuki päihteettömyyttä. Viiden osallistujan vastauksissa esiintyi kiinnostus elokuva- tai valokuvausharrastuksen mahdolliseen jatkamiseen tulevaisuudessa. Kolmella osallistujalla vanhaan valokuvausharrastukseen heräsi uusi kiinnostus. Kahdella osallistujalla elokuvien katselu ryhmässä toi elokuvien katseluun mielekkyyttä sekä kiinnostusta katsella elokuvia eri näkökulmasta.

“Toki, tytöt eivät tarjonneet viina”

“Kyllä. Ajatukset eivät kertaakaan harhautuneet”

“Valokuvaus voi tulla harrastukseksi”

“Vanhat harrastukset palautuivat mieleen”

“Elokuvien katselu analyttisesti antoi enemmän kuin tavallisesti”

2. Oletko tunnistanut voimavaroja itsessäsi toiminnan aikana? Mitä voimavaroja?

Kaikki ryhmäläiset olivat tunnistaneet toiminnasta nousseita voimavaroja. Osalla voimavarat olivat vastauksen mukaan jo olemassa olevia. Toiset eivät kommentoineet olivatko voimavarat jo aikaisemmin tunnistettuja.

“Lähdin tähän vastaanottavaisella mielellä. Enkä tutkimaan voimavarojani. Kuvatessani huomasin yhä osaavani. Voimavara?”

“Ehkä taustalla olleet voimavarat ovat nousseet esille taas.”

“Hauskan pitoa.”

3. Millaista toiminta on mielestäsi ollut? Sopiko elokuvan ja valokuvan yhdistäminen?

Tässä kysymyksessä ryhmäläisten vastaukset olivat hyvin erilaisia. Kaksi osallistujaa koki toiminnan hajanaiseksi. Neljässä vastauksessa elokuvan ja valokuvan yhdistäminen toimi yhdessä. Kaksi osallistujaa koki, että aikaa olisi valokuvaukseen voinut olla enemmän. Vastauksista nousi esille se, että elokuvan ja valokuvan käyttö herätti osallistujissa ajatuksia kuvallisesta kerronnasta. Suullisessa arviointikeskustelussa kaikilta osallistujilta nousi valokuvaukseen käytetyn ajan riittämättömyys. Valokuvauksen opastamiseen olisi voinut myös panostaa.

"Ok, mutta melko pirstaleista toimintaa"

"Valokuvaamiseen olisi voinut keskittyä enemmän. Valokuva nyt liian erillään."

"Kyllä - molemmat kuvallista kerrontaa."

"..yhdellä kuvalla voi kuitenkin ilmaista enemmän kuin huonolla elokuvalla samasta aiheesta."

4. Miten koit tällaisen toiminnan päihdekuntoutuksessa?

Viiden osallistujan vastauksissa toiminta koettiin positiivisena päihdekuntoutuksessa. Kahdessa vastauksessa toiminta koettiin hyväksi vaihteluksi muuhun toimintaan päihdekuntoutuksessa. Kahdessa vastauksessa toiminnasta koettiin olevan hyötyä tulevaisuudessa harrastuksen muodossa. Toiminta koettiin myös monipuolisena ja mielenkiintoisena. Yhdessä vastauksessa aika toimintaan koettiin liian lyhyeksi ja elokuvat liian yksipuoliseksi sekä toimintaa haluttiin lisää yhdistäviä tekijöitä omaan elämään.

"Hieno vaihtelu normaaleihin viikkorutiineihin KIITOS!"

" Valmistaa aikaan kuntoutuksen jälkeen. Toivon pystyväni pitämään tämän mukana."

"Yhdistäminen omaan elämään samaistumisen kautta jäi yhden elokuvan varaan."

"Hyvää vaihtelua ja aktivoivaa toimintaa."

5. Oliko ilta- ajankohta hyvä? Miksi? Miksi ei?

Neljä ryhmäläistä koki että ilta- ajankohta sopi hyvin. Ilta- ajankohta ei sotke Tervalammen päiväohjelmaa, eikä muuta iltaohjelmaa ole. Kokemus oli myös että iltaisin on luppoaikaa. Kaksi ryhmäläisistä koki että iltaohjelma oli raskasta päiväohjelman lisäksi.

"Iltatyöskentely melko raskasta päivän muun ohjelman jälkeen."

"Oikein hyvä iltaisin yleensä luppoaikaa."

6. Oliko ohjaus toimivaa? Palautetta ohjauksesta.

Neljä osallistujista koki että ohjaus oli toimivaa. Kaksi osallistujista toivoi ohjaukseen lisää jämäkkyyttä ja suunnitelmallisuutta sekä tavoitteiden selkeämpää näkyvyyttä toiminnassa. Kaksi osallistujaa koki myös että ohjauksessa oli havaittavissa jännitystä.

"Ihan hyvä, pientä jännitystä oli havaittavissa. Rohkeasti eteenpäin!"

"...enemmän ja ennalta tehtyjä materiaaleja, jämäkämpää tehtävän antoa."

"Työt tekivät hyvää työtä. Sessiot olivat mielenkiintoisia ja hyvin jäsenneiltyjä"

7. Kommentteja toiminnasta

Kolme ryhmäläisistä toivoi valokuvaukseen enemmän opastusta sekä aikaa. Koska kaikilla ryhmäläisillä ei ollut kokemusta valokuvauksesta, siihen olisi kaivattu perusteellisempaa ohjausta. Kolme ryhmäläistä toivoi elokuvien syvällisempää purkamista sekä käsittelyä. Elokuvien katselemisesta ja ryhmässä keskustelusta pidettiin osallistujien keskuudessa.

”Jotenkin tuntui, että elokuvien purkamista olisi voinut olla enemmänkin. Mukavaahan tämä oli.”

”Toiminnan ainoa epäkohta oli valokuvaukseen varatun ajan riittämättömyys”

”Elokuvia oli mukava analysoida, valokuvaaminen vähän hankalaa, kun ei ole aikaisempaa kokemusta”

10.4 Tulosten analyysi

Kyselylomakkeiden perusteella toiminta ryhmässä ei ole vaikuttanut oleellisesti ryhmäläisten itsenäisten päätösten tekemiseen. Toiminta on vaikuttanut ryhmässä puhumiseen, ryhmän edetessä osallistujien jännitys ryhmässä puhumiseen on muuttunut osittain. Kuitenkin kysymyksen asettelu yleisellä tasolla vaikeuttaa arviointia, sillä vastauksista ei voi tietää onko kyseessä ryhmä yleensä vai juuri tämä ryhmä. Emme voi olla varmoja että juuri tämä toiminta vaikutti ryhmäläisten jännittämiseen ryhmässä puhuessa. Kyselyn tuloksien perusteella toiminta on herättänyt ryhmäläisiä miettimään tarkemmin omia vahvuuksia. Ryhmäläiset nimesivät omia voimavarojaan yksityiskohtaisemmin viimeisessä lomakkeessa verrattuna ensimmäiseen. Osittain nimetyt voimavarat olivat sidoksissa käyttämiimme menetelmiin sekä toimintakertojen aikana käsittelemiimme teemoihin.

Toiminta herätti osallistujien mielenkiinnon ryhmämuotoiseen elokuvien katseluun sekä valokuvaukseen. Kiinnostus elokuva- ja valokuvausharrastukseen heräsi toiminnan kautta. Toiminta tuki osallistujien päihdeettömyyttä uuden vapaa-ajanviettotavan myötä. Osallistujat kokivat toiminnan pääosin mielenkiintoiseksi ja mielekkääksi. Toiminta nosti uudestaan ryhmäläisten jo olemassa olevia voimavaroja esille sekä herätti myös ajattelemaan uusia ominaisuuksia voimavaroiksi. Esimerkiksi valokuvaus koettiin voimavaraksi toiminnan jälkeen.

Ryhmäläisten vastausten perusteella elokuvan ja valokuvauksen yhdistäminen oli toimivaa, mutta aikaa valokuvaukseen olisi pitänyt olla enemmän. Toiminta jäi hieman hajanaiseksi kahden menetelmän, elokuvan ja valokuvan, yhdistämisen osalta valokuvauksen irrallisuuden vuoksi. Myös vapaamuotoisen palautepaperin palautteen perusteella voimme päätellä että ryhmäläiset pitivät toiminnasta ja olisivat halunneet toteuttaa valokuvausta useampana

päivänä. Vapaissa kommenteissa ryhmäläiset toivoivat valokuvaukseen lisää opastusta sekä ajankäyttöä. Vastauksien mukaan elokuvien katselu ryhmässä oli mielekästä ja elokuvien käsittelyä olisi voinut olla enemmän.

Toiminta koettiin hyvänä vaihteluna päihdekuntoutuksessa muuhun toimintaan verrattuna. Vastausten mukaan toiminta oli monipuolista ja mielenkiintoista. Toisaalta toiminta koettiin myös liian lyhytkestoiseksi ja siihen kaivattiin lisää yhdistäviä tekijöitä omaan elämään. Vastausten perusteella toiminta tukee kuntoutumista ja antaa välineitä tulevaisuuden päihdeettömään ajanviettoon. Vastausten perusteella ilta-ajankohta sopii tämän tyyppiselle toiminnalle Tervalammen kartanon päihdekuntoutuksessa. Muu toiminta kuntoutuksessa tapahtuu päiväsaikaan, joten iltaisin kuntoutujilla on paljon vapaa-aikaa. Toisaalta iltaohjelma koettiin myös raskaana päivän kuntoutusohjelman jälkeen. Pääasiassa tämäläinen toiminta sopi iltaohjelmaksi.

Havainnointimme perusteella ohjaamisemme kehittyi ryhmän edetessä. Ryhmän edetessä pystyimme keskittymään enemmän vuorovaikutukseen ohjauksessa. Parityöskentely ohjauksessa oli sujuvaa, olimme erilaisia ohjaajia, joten ohjaamisessa täydensimme toisiamme. Opimme ohjaamaan elokuva- ja valokuvaustyöskentelyä, osittain virheidenkin kautta. Opimme myös, että kaikki toiminta voi olla voimauttavaa sekä ymmärsimme voimaantumisen käsitteen. Päihdetyön kentässä tutustuimme pääosin laitospäihdekuntoutuksen alueelle. Opimme että ohjaustyylimme oli liian vapaa lyhytaikaisenryhmän ohjaamiseen. Osallistujien loppuarvioinnin vastausten perusteella ohjaus oli pääosin toimivaa. Toisaalta ohjaamiseen kaivattiin lisää jämäkkyyttä ja suunnitelmallisuutta sekä tavoitteiden selkeämpää näkyvyyttä.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ensimmäinen tavoitteemme opinnäytetyössä oli kuntoutujan voimaantumisen tukeminen päihdekuntoutuksessa. Toinen tavoitteemme oli toimintamallin kehittäminen. Kolmas tavoitteemme oli ohjaajien ohjauksen kehittyminen.

Teimme seuraavat kolme pääjohtopäätöstä liittyen toiminnan tavoitteisiin.

1. Toiminta tuki kuntoutujien voimaantumista, herättämällä jo olemassa olevia voimavaroja. Toiminta toi uusia näkökulmia voimavara ajatteluun. Toiminta oli mielekästä päihdeettömää tekemistä ja se antoi ideoita tulevaisuuden päihdeettömään vapaa-ajan viettoon.

2. Elokuvan ja valokuvauksen käyttö toimivat yhdessä, mutta eivät sujuvasti lyhyessä ryhmässä toteutetulla tavalla. Toiminta toimii iltatoimintana päihdekuntoutuksessa.
3. Ohjaamisemme kehittyi toiminnan aikana

Toiminta tuki kuntoutujan voimaantumista. Pääasiassa toiminta toimi herättävänä tekijänä jo olemassa olevien voimavarojen tunnistamisessa. Ammattiavun tarkoitus on tukea päihderiippuvaisen omia voimavaroja sekä auttaa häntä näkemään mahdollinen muutos sekä uudenlaisia näkökulmia päihdeongelmaan (Tammi, ym. 2009, 32-33). Elokuva parhaimmillaan stimuloi katsojassa jo valmiiksi olevia tunteita, eikä vain luo niitä tyhjästä (Mäkipää 1996, 7-8).

Supportiivisessa elokuvaterapiassa korostuu tukea antava, elämän myönteinen ja positiivinen sisältö. Supportiivisessa elokuvaterapiassa elokuvan ikkunaulottuvuus antaa katsojalle mahdollisuuden tarkastella elokuvassa olevia tapahtumia itsestä ulospäin. (Mäkipää 1996, 19.) Elokuva toimi ryhmässämme hyvin voimavarojen käsittelyssä ja käsitelimme sen kautta henkilöahmoja itsestä ulospäin tarkastellen hahmojen voimavaroja, valintoja ja sosiaalisia suhteita.

Toisaalta toiminta toi erilaisia näkökulmia siitä mikä ajatellaan voimavaraksi. Esimerkiksi valokuvaus oli osalle kuntoutujista jo ennestään tuttu harrastus, mutta toiminnan myötä se ajateltiin myös voimavarana. Toiminta aktivoi myös valokuvan ja elokuvan harrastusmahdollisuuden aloittamisen tai jatkamisen. Yksi suurimmista haasteista työntekijälle on löytää, vahvistaa ja tukea asiakkaalle mielekästä toimijuutta. Kuntoutumisen tavoite päihdetyössä on käynnistää ja mahdollistaa muutoksia asiakkaan ajattelun ja toiminnan tavoissa. (Havio ym. 2008, 136-137.) Toiminta toimi mielekkäänä päihdeettömänä tekemisenä, se myös antoi kuntoutujille ideoita tulevaisuuden päihdeettömään vapaa-ajan viettoon. Vaihtoehtoisten toimintojen ilmaantuessa ja avulla päihdeongelma jää taka-alalle. Tällöin oman itsensä kuunteleminen on keskeinen voima toipumisessa. (Tammi ym. 2009, 32-33.) Iltajankohta sopi kevyelle ryhmätoiminnalle, koska muuta iltatoimintaa ei Tervalammen päihdekuntoutuksessa ollut. Iltatoiminta toimi mielekkäänä toimintana tukien päihdeettömää vapaa-aikaa.

Elokuvan ja valokuvauksen käyttö toimivat yhdessä, mutta toteutettu toiminta oli liian lyhyt kestoista valokuvauksen osalta. Menetelmät eivät olleet tasapainossa toiminnassa, vaan elokuva painottui ja valokuvaus jäi liian vähäiseksi osaksi. Valokuvaukseen olisi tarvinnut enemmän ohjausta ja valokuvien ottamiseen enemmän aikaa. Omakuvan ottamiseen liittyvä prosessi saattaa olla valokuvatun matka itse (Mäkiranta, 2006, 57). Omakuvan henkilökohtaisen luonteen vuoksi valokuvaukseen olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota ja panostaa pitkäaikaisempaan prosessiin. Elokuvan käyttö menetelmänä toimi hyvin

voimavarojen käsittelyssä. Katsoja saa omille erilaisille tunteilleen konkreettisen kohteen ja elokuvan avulla rakentaa minätietoisuuttaan ja maailmankuvaansa (Mäkipää 1996, 5-6).

Ryhmämuotoinen toiminta tuki osallistujien voimaantumista, koska se antoi mahdollisuuden peilata omia ajatuksia sekä antoi useita eri näkökulmia voimavarojen käsittelyyn. Ryhmä mahdollisti hyväksynnän kokemuksen sekä ryhmässä toteutettu omakuva-näyttely arvosti jokaisen työtä. Siitosen mukaan (1999, 143) ihmisen voimaantumista edesauttavat kokemukset arvostuksesta, kunnioituksesta, hyväksynnästä ja turvallisuuden tunteesta. Yhteisökuntoutuksessa lähtökohtana on vertaistoiminnan käyttö sekä päihteiden ongelmakäytön ilmiöiden objektiivinen arviointi (Tervalammen kartanon Internet- sivut).

12 EETTISIÄ NÄKÖKULMIA

Ammattialansa asiantuntija on myös ammattialansa arvojen tuntija ja toteuttaja, tällöin arvot ja etiikka kuuluvat saumattomasti ammatillisuuteen. Ammattietiikka toimii ammattilaisen tukena ja muistuttaa että sosiaalialan ammattilaisen tehtävästä toimia ihmisten elämän tukijana sekä asiakkaiden aseman ja oikeuksien puolustajana. Sosiaalialan ammattilaisella on henkilökohtainen vastuu etiikan noudattamisesta, tekemistään ratkaisuista ja valinnoista ammattia harjoittaessa. Ammattieettiseen pohdintaan kuuluu erilaisten arvoriitien välinen tasapainoilu. Omien arvojen sekä ennakoasenteiden kanssa on työskenneltävä, jotta voi noudattaa ammattietiikkaa. (Mäkinen ym. 2009, 178-183.)

Eettisyys on sosiaalialalla tärkeä osa- alue ja olemme kiinnittäneet siihen paljon huomiota toiminnassamme. Eettiset kysymykset eivät ole aina yksiselitteisiä. Toimintamme perustui sosiaalialan ammattieettisiin periaatteisiin, jotka ovat ihmisarvo ja oikeudenmukaisuus, itsenäisyys ja elämänhallinta, syrjintä ja väkivallan vastustaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, asiakkaan yksityisyyden suojaaminen, asiakkaan osallisuus ja asiakkaan itsemääräämisoikeus (Mäkinen ym. 2009, 186).

Ryhmässä toimiessa kiinnitimme ohjaajina huomiota erityisesti asiakkaiden tasavertaiseen kohtaamiseen. Ammattieettisessä ajattelussa asiakas ja työntekijä ovat yhdessä tilanteen asiantuntijoita ja tasa- arvoisessa asemassa vuorovaikutteisessa tilanteessa. (Mäkinen ym.2009, 178.) Pyrimme siihen että emme toiminnassamme suosi emmekä arvota asiakkaita heidän taustojensa vuoksi. Asiakkaan kohtaamisessa tärkeää on se kuinka ammattilainen viestii työssään asiakkaille sanoin ja tekemisin, tästä syntyy luottamus ammattisuhteelle. Kaikki ihmiset ovat arvokkaita ja oikeutettuja moraalisesti arvokkaaseen kohteluun, tätä periaatetta sosiaalialan ammattilaisen tulee noudattaa. (Talentia Etiikkaopas 2005, 20-21.) Luottamukseen ja vaitiolovelvollisuuteen pyrimme tekemällä ryhmäsopimuksen ensimmäisellä

toimintakerralla. Toimintamme perustui vapaaehtoisuuteen, jolloin kenenkään ei ollut pakko osallistua tahtomattaan toimintaan. Pyrimme olemaan hereillä ryhmäläisten tuntemuksille. Ohjaajina meidän on erotettava ammatillisuus ja omat arvot toisistaan. Tämän vuoksi olemme keskustelleet omista ennakkoluuloistamme, arvoistamme sekä stereotyyppioista keskenämme. Stereotyyppiat sisältävät yleisiä uskomuksia sekä mielikuvia jostakin sosiaalisesta ryhmästä ja sen jäsenistä. Mielikuvat voivat koskea ryhmän ja sen jäsenten arvoja, toimintatapoja sekä persoonallisuuden piirteitä. (Mäkinen ym.2009, 178.) Koimme ammatillisen kohtaamisen toimintamme perustaksi. Olemme pohtineet vallan käyttöä ohjaajina, mielestämme se liittyy yhteisten rajojen sekä ryhmäsopimuksen noudattamiseen.

Asiakkaan itsemääräämisoikeus ja osallisuus ovat perustavanlaatuisia oikeuksia sosiaalityössä. Asiakasta on kuunneltava ja kunnioitettava hänen omia mielipiteitään omista asioistaan, sillä asiakas on oman tilanteensa asiantuntija. Edellä mainittua kutsutaan myös asiakaslähtöisyydeksi, joka liittyy vahvasti asiakkaan asemaan, paikkaan ja osallistumiseen. (Talentia Etiikkaopas 2005, 14-16) Ryhmäläisten keskinäisessä käyttäytymisessä tasa- arvon kunnioittaminen on tärkeää ja pyrimme tukemaan sitä ryhmäsopimuksella.

Arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa noudatimme asiakkaan anonymiteettisuojaa, mikä tarkoittaa sitä että emme käyttäneet asiakkaiden nimiä emmekä kuvia missään dokumenteissa. Tuhosimme opinnäytetyön valmistumisen jälkeen asiakkaiden täyttämät suostumuslomakkeet sekä kaikki laput joissa oli asiakkaiden nimiä. Emme julkaisseet mitään valokuvia asiakkaista ja hävitimme kaikki asiakkaista otetut kuvat kuvien teettämisen jälkeen. Ainoastaan asiakkaille jäi toiminnan jälkeen heistä itsestään otetut kuvat. Sosiaalialan työntekijää sitoo vaitiolovelvollisuus ja työntekijän tulee varjella asiakkaan yksityisyydensuojaa. (Talentia Etiikkaopas 2005, 20.)

13 POHDINTA

Elokuvan katselu ja sen teemojen sekä henkilöhahmojen tarkastelu ryhmämuotoisesti oli antoisaa. Elokuva toimi hyvänä aiheeseen johdattavana menetelmänä ja sen kautta ryhmäläisten oli helppo keskustella ryhmäkertojen teemoista. Voimavarojen tarkastelu elokuvan kautta tuntui helpolta ja se herätti paljon ajatuksia ja mielipiteitä ryhmän keskuudessa. Ryhmäläiset peilasivat omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan elokuvan kautta. Ryhmäläisten erilaiset kokemukset ja näkemykset elokuvasta toivat keskusteluun uusia suuntia ja näin ollen johdattelivat ryhmää eteenpäin. Elokuvien käsittely ryhmässä sai useaan otteeseen positiivista palautetta sekä herätti ryhmäläisissä erilaisia tuntemuksia. Osittain myös keskustelussa tuli esille ryhmäläisten omaan elämään liittyviä aiheita.

Elokuva oli hyvä tapa käsitellä voimavaroja, koska elokuvan kautta oli mahdollista puhua ja pohtia ihmisen eri puolia yleisellä tasolla. Elokuvien käsittelyyn ja niitä purkaviin tehtäviin olisi voinut panostaa ajallisesti enemmän. Tällöin voimavarojen käsittelyyn olisi päästy pureutumaan paremmin. Pidempikestoisessa ryhmässä elokuvia olisi mahdollisuus katsella enemmän ja syventää niiden käsittelyä. Lyhytkestoisessa ryhmässä elokuvien teemojen käsittely syväluotaavasti oli melko mahdotonta. Ryhmän tarkoituksena oli kuitenkin olla kevyttä voimavarojen tarkastelua, mukavaa yhdessä oloa ja mielekästä päiheteetöntä tekemistä. Halusimme toiminnan avulla herätellä ryhmään osallistujien ajatuksia kohti voimavara-ajattelua emmekä toteuttaa terapiaa.

Omakuvatyöskentelyssä ryhmäläiset tarkastelivat ja tekivät näkyväksi omia voimavarojaan. Valokuvan kautta osallistujat saivat ilmentää itsessään juuri sellaisia puolia kuin itse halusivat näkyväksi tehdä. Mielestämme jokaisen ryhmäläisten omakuvassa näkyi erilainen voimavara. Kuvissa näkyviä voimavaroja olivat harrastukset, kokemukset ja itsetuntemus, ympäristö sekä luonto. Valokuvaaminen parityönä toteutettuna oli toimiva ja osallistujat saivat työskennellä vertaisen kanssa. Valokuvaus olisi pitänyt kuitenkin toteuttaa pidemmällä aikavälillä. Omakuva jäi toteutuksessa melko irralliseksi muusta toiminnasta. Myös ryhmäläisten palautteen perustella valokuvaukseen olisi pitänyt olla kattavampi perehdytys. Kuvaamiselle toivottiin myös useampi päivä aikaa, jolloin ryhmäläiset olisivat saaneet rauhassa omalla ajallaan kuvata toisiansa. Itse huomasimme heti kuvaustoimintakerran alussa, että kuvaamiseen varattu aika oli liian lyhyt sekä perehdytys siihen liian suppeaa. Olisimme voineet valmistautua valokuvaukseen paremmin varaamalla ryhmäläisille samantasoiset kamerat sekä lisävarusteita esimerkiksi jalustan.

Elokuvan ja valokuvan yhdistäminen jäi irralliseksi ajan puutteen sekä toiminnan rakenteen vuoksi. Voimavarat ja niiden tarkastelu toimi punaisena lankana koko toiminnan aikana. Tarkastelimme voimavaroja yleisellä tasolla elokuvien kautta ja siirryimme henkilökohtaiseen työskentelyyn valokuvan avulla. Valokuvaukseen ja omakuvatyöskentelyyn olisi pitänyt varata reippaasti enemmän aikaa. Rakenteellisesti valokuvausta olisi voinut toteuttaa koko toiminnan ajan niin, että ryhmäläiset olisivat kuvanneet toisiaan myös vapaa-ajallaan ryhmän ulkopuolella. Näin omakuvatyöskentelyyn olisi voinut tulla henkilökohtaisempi side. Toisaalta voimavarojen kevyen tarkastelun valossa valokuvatyöskentelyn ei myöskään kuulunut olla osallistujia kuormittavaa, vaan enemminkin omien positiivisten voimavarojen esilletuomista.

Ohjauksessa olisi voinut olla enemmän jämäkkyyttä ja suunnitelmallisuutta. Ryhmän ollessa lyhytkestoinen aikataulutusta olisi saanut olla tiukempi, nyt toteutimme liian vapaata ohjausta ja annoimme ryhmäläisille liikaa vapautta toiminnan suhteen. Toisaalta vapaa ohjaustyyli tuki ryhmäläisten osallisuutta toiminnassa. Kuuntelimme ohjaajina ryhmäläisten toiveita ja pyrimme vastaamaan ryhmän tarpeisiin. Toiminnan ajankohta ilta-aikaan vaikutti

mielestämme toiminnan rakenteeseen ja luonteeseen. Koimme että toiminnan tuli olla osittain kevyttä ja mielekästä. Ryhmän toiveet ja vireystila toimivat tärkeänä tekijänä toiminnan rakenteessa voimauttavasta näkökulmasta katsottuna.

Huomasimme että olimme erilaisia ohjaajia keskenämme. Toinen meistä oli enemmän toiminnallisempi ja toinen keskustelempampi ohjaustilanteissa. Toiselle meistä oli luonnollisempaa ohjata toiminta-osuuksia ja toiselle keskustelun ohjaaminen ryhmässä oli luontevampaa. Tämä oli mielenkiintoista huomata. Ohjaustyylien ollessa erilaisia ne täydensivät hyvin toisiaan. Parityöskentely sujui ohjauksessa hyvin vaikka emme olleet etukäteen jakaneet toiminnan osuuksien ohjausta keskenämme. Opimme ohjaajina käyttämään elokuvan ja valokuvan menetelmää sekä ymmärsimme niiden laajat käyttömahdollisuudet. Ymmärsimme ohjaajina että voimaantumisprosessi on laaja ja siihen vaikuttaa vahvasti ohjaajien käyttäytyminen sekä asenne kuntoutujia kohtaan. Toiminnassamme pyrimme kohtaamaan ryhmään osallistujat yksilöinä emmekä ainoastaan päihdekuntoutujina. Koimme tärkeäksi arvostaa osallistujien omaa osaamista sekä mielipiteitä. Tämä vaikutti aktiivisuuteen osallistua toimintaan ja tuoda omia ideoita siihen. Erityisesti näyttelystä rakentui osallistujien näköinen eikä ulkoapäin ohjattu. Muutoinkin toiminta muokkautui osallistujien mukaan, esimerkiksi elokuvien käsittely muuttui useaan kertaan osallistujien mielenkiinnon ja mielihalun mukaan. Ohjaajina koimme tärkeäksi antaa vapautta osallistujille, sillä halusimme luoda tasa-arvoisen ilmapiirin ohjaajien ja osallistujien kesken. Koko prosessin aikana ohjaamisen olemus konkretisoitui ja ymmärsimme ryhmän vaikutuksen toiminnan kulussa.

Toiminnan mainostamisessa olisi ollut parempi markkinoida toimintaa suoraan asiakkaille ilman välikäsiä. Nyt, kun markkinointi tapahtui Tervalammen johtoryhmän kokouksen kautta, informaation kulussa esiintyi väärinkäsityksiä. Epätietoisuutta ilmeni muun muassa toimintamme alkamisajankohdasta, josta oli ollut tiedossa eri aikoja, sekä osallistujien ryhmään hyväksymisestä. Olisimme mielellämme tavanneet kuntoutujia ja keskustelleet heidän kanssaan ennen ryhmään osallistumista. Tällöin olisimme nähneet myös kuntoutujien arkea ja päässeet tutustumaan Tervalammen kuntoutukseen. Myös osallistujien olisi voinut olla helpompaa tulla mukaan toimintaan jos he olisivat tavanneet ohjaajat etukäteen. Lisäksi toiminnan aloittaminen olisi ollut helpompaa jos olisimme tavanneet kuntoutujia.

Toiminta sopi mielestämme Tervalammen kuntoutuskeskukseen kuntoutusta tukevaksi menetelmäksi. Toiminta täydensi erilaisena menetelmänä muuta kuntoutustoimintaa. Osittain se toimi myös vapaa-ajan vietto tapana, koska toiminta tapahtui illalla. Pohdimme mielsivätkö osallistujat toimintamme kuntoutuksen ulkopuoliseksi toiminnaksi vai osaksi kuntoutusta. Tämä saattoi vaikuttaa ryhmäläisten motivaatioon lisääntymiseen toimintaan osallistumiseen. Toisaalta se saattoi vähentää ryhmäläisten motivaatiota ryhmässä

käsiteltäviä asioita kohtaan. Mielestämme voimauttava elokuvan ja valokuvan käyttö tulisi ottaa käyttöön tasavertaisena menetelmänä muiden kuntoutusmenetelmien rinnalle päihdekuntoutuksessa käytettäessä, mikäli halutaan saavuttaa paras mahdollinen hyöty menetelmästä. Kuitenkin toiminta toimii voimauttavana menetelmänä myös kuntoutuksen lisänä.

Elokuvan ja valokuvan käyttö yhdessä menetelmänä sopii mielestämme useiden eri asioiden käsittelyyn. Menetelmä sopii eri-ikäisille ja eri elämäntilanteessa oleville ihmisille. Päihdekuntoutus ei ole ainut toimintaympäristö missä menetelmää voi käyttää. Menetelmän tutuus ja helposti lähestyttävyyt tekevät siitä hyvän työvälineen yleisesti sosiaalialalle. Voimaantumisen ei tarvitse olla keskiössä menetelmän käytössä, vaan sitä voidaan käyttää esimerkiksi seksuaalisuuden käsittelyyn nuorisotyössä. Menetelmän käyttöön ei tarvitse erityistä terapeutista osaamista, joten sen käyttö on mahdollista jokaisen sosiaalialan ammattilaiselle. Erityisesti sosiaalialalle sopivaksi menetelmästä tekee sen toimivuus eri elämäntilanteiden kohtaamiseen.

LÄHTEET

Baron R. & Kerr N. 2003. Group process, group decision, group action. Open University Press: UK

Brown R. 2000. Group processes. Blackwell publishing: USA

Halkola, U. 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Halkola, U. Mannermaa, L. Koffert, T. Koulu, L. (toim.) 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Havio, M. Inkinen, M. Partanen, A. (toim.) 2008. Päihdehoitotyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Hentinen, H. 2009. Valokuva terapeutin työvälineenä. Teoksessa Halkola, U. Mannermaa, L. Koffert, T. Koulu, L. (toim.) 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Jalonen, L. 2009. Elokuvan ja valokuvan käyttö nuorten kriisityössä. Teoksessa Halkola, U. Mannermaa, L. Koffert, T. Koulu, L. (toim.) 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Jauhiainen, R. Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY

Karsikas, V. 2005. Selvin päin olosta tulee hyvä fiilis. Päihdeongelmaisten vankien voimaantumisen. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 3/2005. Vammala: Kirjapaino Oy

Kaukkila V. & Lehtonen E. 2008. Ryhmästä enemmän, käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Hansaprint Oy.

Kaukonen O. 2010. Väestö, riskiryhmät ja päihdepalvelut. Tiimi. 5/2010

Korteniemi P. & Ylimentalo E., 2010, Kuuden suurimman kaupungin päihdepalvelut 2009, Kuusikko- työryhmän julkaisusarja 7/2010. Edita Oy Ab; Helsinki

Lehto, P. Elokuvatapia- eli elävän kuvan hoidollinen käyttö. Viitattu 10.12.2010.
<http://pekkalehto.com/elokuvaterapia/>

Mantere, M. 2007. Taiteen ja terapian yhteinen kuva. Teoksessa Rankanen, M. Hentinen, H. Mantere, M. 2007. Taideterapian perusteet. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Mannermaa, L. 2000. Uusia tapoja katsoa ja tuntea, nähdä ja oivaltaa. Teoksessa Heikkilä, T.

Miller W. 1999, artikkelista Motivaation ja muutoksen käsitteellistäminen. teoksessa: Koski-Jännes A. Riittinen L. & Saarnio P. 2008. Kohti muutosta, Motivointimenetelmiä päihde- ja käyttäytymisongelmiin. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A. Saarnio, T. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY pro Oy.

Mäkipää, P. 1996. Elokuvatrapiasta eli elävän kuvan hoidollisesta käytöstä. Kuusankoski: T:mi Antti U. Nurminen.

Mäkipää, P. 1997b. Ikkuna ja peili elokuvassa eli elokuvan supportiivisesta ja analyyttisestä olemuksesta. Anjalankoski: Kulttuuriyhdistys KuuMaa

Mäkipää, P. 1997a. The end - onnellinen alku. Anjalankoski: Kulttuuriyhdistys KuuMaa

Mäkiranta, M. 2006. Kamera kääntyy itseän. Valokuvataiteellinen omakuva prosessina. Teoksessa Mäkiranta, M. Brusila, R. (toim.) 2006. Kuvakulmia. Puheenvuoroja kuvista ja kuvallisesta kulttuurista. Rovaniemi: Gummerus Kirjapaino Oy

Niemistö, R. 2004. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Tampere: Tammer-Paino.

Paloheimo, L. Taipale, I. 2000. Mieli ja taide. Vantaa: Printway Oy

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41.

Ruisniemi, A. 2006. Minäkuvan muutos päihderiippuvuudesta toipumisessa. Tutkimus yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy- JuvenesPrint.

Saarinen, M. 2006. Leffaterapiaa. Tunneälyä ja itsetuntemusta kotisohvalta. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Saarelainen, R. Taide ja luovuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Teoksessa Ukkola, I. (toim.) Parantava taide - taideoppikirja lähi- ja perushoitajille. Raamattutalo Oy

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö, Voimauttava valokuva. Helsinki: Blink Entertainment Ltd.

Savolainen, M. 2009. Voimauttava valokuva. Teoksessa Halkola, U. Mannermaa, L. Koffert, T. Koulu, L. (toim.) 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yliopisto.
Viitattu 25.1.2011. <http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>

Talentia. Etiikkaopas 2005, http://www.talentia.fi/files/1649_Etiikkaopas2005.pdf

Tammi T. Aalto M. & Koski- Jännes A.(toim.) 2009. Irti päihdeongelmasta.WSBooLwell Oy;
Porvoo.

Tervalammen kartanon päihdekuntoutuskeskus, viitattu 19.8.2010.
www.tervalammenkartano.com

Vuorinen, R. 2000. Persoonallisuus & minuus. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1 Kolmivaiheinen kyselylomake

KYSELYLOMAKE

Arviointi asteikolla 1-5 (1 vähän, 5 paljon)

1. Teenkö itsenäisiä päätöksiä?

1 2 3 4 5

Muuta:

2. Jännittääkö ryhmässä puhuminen?

1 2 3 4 5

Muuta:

3. Mitkä ovat vahvuutesi? Nimeä niitä ominaisuuksia itsessäsi ja ympäristössäsi jotka koet vahvuutenasi:

Liite 2 Havainnointilomake ohjaajille

AIKA:

POISSA:

TOIMINNAN KUVAUS:

TOIMINNAN MUUTOKSET SUUNNITELMAAN NÄHDEN, MIKSI?:

TOIMINNAN SUJUVUUS:

RYHMÄLÄISTEN AKTIIVISUUS:

RYHMÄLÄISTEN KOMMENTTEJA TOIMINNAN AIKANA:

ERITYISTÄ:

Liite 3 Ohjaajien oma- ja vertaisarviointilomake

TOIMINTAKERTA:

ITSEARVIOINTI:

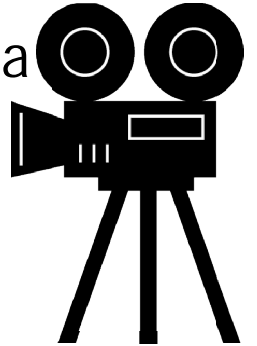
(HYVÄÄ/KEHITETTÄVÄÄ OHJAAJUUDESSA)

VERTAISARVIOINTI:

(HYVÄÄ/KEHITETTÄVÄÄ OHJAAJUUDESSA)

Liite 4 Mainos toiminnasta

Tule katsomaan elokuvia, valokuvaamaan ja saamaan uusia kokemuksia!

- Ryhmä on kaikille aikuisille avoin eikä osallistuminen vaadi aikaisempaa kokemusta valokuvaamisesta.
- Ryhmän maksimi osallistujamäärä on 8 henkilöä.
- Toiminta koostuu elokuvien katsomisesta ja käsittelystä erilaisin harjoittein sekä oman valokuvan ottamisesta. Toiminnan kautta pohdimme ihmisten erilaisia piirteitä.
- Toiminta koostuu 8 kerrasta, jotka ovat viikoilla 42- 45 maanantai ja keskiviikko iltaisin klo: 18.00- 20.00(3 kertaa 18.00- 21.00)
- Tavoitteena on mukava yhdessä oleminen.
- Osallistuminen vaatii saapumista paikalle mielellään jokaisena kertana.
- Toiminta toteutetaan sosiaalialan opinnäytetyönä.

TERVETULOA!

T: Salla ja Marika, Laureasta

Liite 5 Suostumuslomake

Hei,

Opiskelemme Laurea ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi ja olemme tekemässä opinnäytetyötä Tervalammella, jossa yhdistämme elokuvaa ja voimauttavaa valokuvausta. Tavoitteenamme toiminnalle on mahdollistaa osallistujan itsetuntemuksen vahvistuminen elokuvien käsittelyn sekä oman valokuvan ottamisen kautta. Tavoitteenamme on myös mielekkään toiminnan järjestäminen iltatoimintana.

Tarvitsemme suostumuksenne ryhmään osallistumisesta osana opinnäytetyötämme. Työssämme emme käytä osallistujien henkilötietoja eikä osallistujia voi tunnistaa siitä. Ryhmätoimintaan kuuluu arviointi, jonka tuloksia käytämme nimettömänä opinnäytetyömme arvioinnissa. Opinnäytetyö on julkinen. Ryhmätoimintaan ilmoittautuminen on vapaaehtoista. Ryhmätoimintaan osallistuminen on toivottavaa jokaisella toimintakerralla. Materiaali jota ryhmän aikana tuotetaan ja suostumuslomakkeet tuhoetaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Toimintakertojen ajankohdat

1. kerta	ma 18.10 klo: 18.00- 20.00	
2. kerta	ke 20.10 klo: 18.00- 21.00	
3. kerta	ma 25.10 klo: 18.00- 21.00	
4. kerta	ke 27.10 klo: 18.00- 20.30	
5. kerta	ma 1.11 klo: 18.00- 20.00	
6. kerta	to 4.11 klo: 12.30 ->	(valokuvausta, liukuva päättymisaika)
7. kerta	ma 8.11 klo: 18.00- 20.00	
8. kerta	ke 10.11 klo: 18.00- 20.00	

Ystävällisin terveisin

Salla Saaristo ja Marika Ruohoniemi

Sitoudun osallistumaan ryhmätoimintaan sekä hyväksyn sen että ryhmätoiminnan arvioinnin tuloksia käytetään opinnäytetyössä

Paikka ja aika:

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Liite 6 Tutkimuslupa

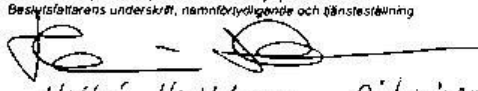
Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingfors stad
Socialverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÄND**

6

<p>15 PÄÄTÖS BESLUT</p>	<p>☒ 1 Tutkimuslupa myönnetään esitetyssä muodossa <i>Forskningsstillstånd beviljas enligt framställningen</i></p> <p>☐ 2 Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin <i>Forskningsstillstånd beviljas på följande villkor</i></p> <p>☐ 3 Lupa tietojen saantia salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään sosiaaliviraston tutkimuksen yhteyshenkilön kanssa enkkseen sovituissa laajuudessa. Käyttöoikeudet yksilöidään erikseen lomakkeella "Käyttöoikeus ja vaihtolositumus" <i>Tillstånd att erhålla data ur sekretessbelagda dokument och personregister beviljas i den omfattning man separat avtalat om med undersökningens kontaktperson på socialverket. Åtkomsträttigheterna specificeras skilt på blanketten "Käyttöoikeus ja vaihtolositumus"</i></p> <p>☐ 4 Tutkimuslupahakemus hylätään, perustelut <i>Ansökan om forskningsstillstånd avslås med följande motiveringar:</i></p>
<p>16 PÄÄTÖKSEN- TEKIJÄ BESLUTS- FATTARE</p>	<p>Päätöspäivämäärä <i>Beslutsdatum</i></p> <p>Päätöksentekijän allekirjoitus, sen selvennys ja virka-asema <i>Beslutsfattarens underskrift, namnförtydligande och tjänsteställning</i></p> <p>12.10.2010 Helinä Hellekonen, aikuissuodelujohtaja</p>
<p>17 PÄÄTÖKSEN JAKELU DISTRIBUTION AV BESLUTET</p>	<p>Hakijalle <i>Till den sökande</i></p> <p>☒ Yhteyshenkilölle <i>Till kontaktpersonen</i></p> <p>☒ Kehittämispalveluun <i>Till utvecklingsservicen</i></p> <p>☒ Muualle, mihin kenelle <i>Till övriga, vem</i></p> <p>Asiainjohtaja</p>
<p>18 LIITTEET BILAGOR</p>	

Liite 7 Elokuva selostukset

Suomen elokuvakontakti RY. 2007. Lyhyesti - Makeitshort: 10 lyhytelokuvaa Suomesta = 10 shortfilmsfrom Finland

Järvi (fiktio, 7 min, 2006)

"Kesäyön sydänhetkenä sisarukset Henna ja Mailis soutelevat järvellä. Henna on hukannut järveen jotain, mikä pitäisi saada takaisin."

Hiihtäjät (dokumentti, 11 min, 2006)

"Kuusikymmentä vuotta sitten nämä miehet hiihtivät henkensä edestä. Nyt he hiihtävät kerran vuodessa siitä ilosta, että lumi kimmeltää ja auki oleva latu jaetaan vanhojen tuttujen kanssa. Hiihtäjiä yhdistävät sotavuodet, urheilijamieli ja paljon kokeneiden käsien syvät uurteet. Kämmenillä on hellitty, pesty ja kannettu lapsia, tartuttu kynään ja pidetty aseensa liipaisinta."

Menestyjä (fiktio, 9 min, 2005)

"10-vuotias Marko on kateellinen naapurissa asuvalle samanikäiselle pojalle. Markon ja naapuripojan perheet lähtevät ajelulle. Huoltoasemalla Marko huomaa tilaisuutensa tulleen."

Lähde:

http://www.panvisionstudio.com/1/1.0.1.0/55/4/?item=prod_prod-s1/19286&group=prod_prod_grp-s1/79

Klaus Härö, 2008, Postia pappi Jaakobille

"Postia pappi Jaakobille on lämminhenkinen ja koskettava kertomus armahduksen saaneesta elinkautisvanki Leilasta. Vapauduttuaan hänelle tarjotaan paikkaa syrjäisestä pappilasta, jonne hän menee vasten tahtoaan. Leila on tottunut pitämään huolta vain itsestään, joten tehtävä sokean pappi Jaakobin henkilökohtaisena avustajana aiheuttaa ristiriitoja.

Posteljooni tuo päivittäin kirjeitä, joissa ihmiset pyytävät apua pappi Jaakobilta. Kirjeisiin vastaaminen on Jaakobin elämäntehtävä, Leilan pitäessä sitä puolestaan täysin hyödyttömänä.

Leila on jo päättänyt lähteä pappilasta, kun kirjeiden tulo yllättäen lakkaa ja Jaakobin elämä järkkyy.

Kaksi täysin erilaista maailmaa kietoutuvat odottamattomasti toisiinsa, jolloin auttajan ja autettavan osat kääntyvät pääläelleen."

lähde:

<http://www.nordiskfilm.fi/valkokangas/minisite.php?id=2036>

Aleksi Mäkelä, 1999, Häjyt

"Häjyt on vahva kuvaus kolmesta nuoresta miehestä, joista kaksi *Antti* (Juha Veijonen) ja *Jussi* (Samuli Edelmann) on istunut linnassa pankkiryöstöstä viisi vuotta. Ryöstön kolmas tekijä *Heikki* (Teemu Lehtilä) on lukenut itsensä lakimieheksi sillä aikaa kun kaverit istuvat tuomiotaan.

Elokuvan alussa, kesällä 1994, Antti ja Jussi pääsevät vapaaksi ja palaavat pieneen kotikaupunkiinsa samaan aikaan kun Heikki aloittaa paikkakunnan vt. nimismiehenä. Ryöstön jälkeen piilotetut saalisrahat ovat kadonneet ja Heikin estelyistä huolimatta rahattomat Antti ja Jussi ajautuvat myymään

pimeätä viinaa, sillä kuten Antin pontikkaa keittävä isoisa (Kalevi Haapoja) sanoo: Rehellinen työ ei ole koskaan kannattanut, eikä kannata! Tapahtumat saavat dramaattisen käänteen, kun Antti ja Jussi myyvät viinaa alaikäisille nuorille ja kylän väki kääntyy heitä vastaan. Myös poikien vanha tuttu poliisi *Törnqvist* (Kari Väänänen) tulee selvittämään asioita Heikin lepsuilun takia. Tarina alkaa edetä tragediasta toiseen ja kaverukset joutuvat syvemmälle ja syvemmälle väkivallan kierteseen, Antti tahtomattaan arvaamattoman ja psykoottisen Jussin vetämänä. Edes Jussin lasta odottava Antin sisar *Sisko* (Sari Havas) ei pysty Jussia taltuttamaan. Hurjan pakomatkan toisessa päässä odottaa yllätys, josta syntinsä tynesti sovittava Antti ei saa koskaan tietää. Se jää Jussin ja Heikin väliseksi salaisuudeksi.”

Lähde:

http://www.solarfilms.com/elokuvat/kaikki/hajyt/fi_FI/hajyt/

Jean-Pierre Jaunet, 2001, *Amelie*

”*Amelie* eli ylisuojatun lapsuuden. Äidin kuoltua merkillisessä onnettomuudessa lääkäri- isä piti hänet turvassa maailman pahuudelta. Pieni tyttö kaipasi hellyyttä, mutta isän ainoa kosketus tapahtui kuukausittaisen lääkärintarkastuksen yhteydessä. Pikkuisen pulssi kiihtyi moisesta. Isä luuli tyttärensä kärsivän sydänviasta. Erakkona kasvaneesta tytöstä tulee *DeuxMoulins* kahvilan tarjoilija ja vakioasiakkaiden suosikki. Prinsessa Dianan auto-onnettomuudesta alkava outojen sattumien summa vie hänet uuden elämäntehtävän pariin. *Amelie* haluaa olla onnen kipinöitä ympärilleen kylvevä suojelusenkeli. *Amelie* on itsekkään ja omaa etuaan tavoittelevan ajan hengen anteeksi.”

Lähde:

Amelie- elokuvan takakansi